

**IV ЧАКЫРЫЛЫШ ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МӨСЛИМ
МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ СОВЕТЫНЫҢ III СЕССИЯСЕ**

КАРАР №18

Мөслим

«14» декабрь 2020 ел

**Татарстан Республикасы Мөслим муниципаль районында
бюджет процессы турындагы нигезләмәне раслау хакында**

«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, Россия Федерациясе Бюджет кодексы, Татарстан Республикасы Бюджет кодексы, Татарстан Республикасы Мөслим муниципаль районы Уставы нигезендә, Мөслим муниципаль районы Советы **КАРАР БИРДЕ:**

1. Татарстан Республикасы Мөслим муниципаль районында бюджет процессы турында нигезләмәне әлеге карарга кушымта нигезендә расларга.

2. Мөслим муниципаль районында бюджет процессы турындагы нигезләмә әлеге карар редакциясендә, 2021 елга һәм 2022, 2023 еллар план чорына Татарстан Республикасы Мөслим муниципаль районы бюджетын төзегәндә һәм үтәгәндә барлыкка килгән хокук мөнәсәбәтләренә карата кулланыла.

3. Мөслим муниципаль районы Советының «Мөслим муниципаль районында бюджет төзелеше һәм бюджет процессы турында» 2015 елның 17 октябрендәге 8 номерлы карары үз көчен югалткан дип танырга.

4. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны Мөслим муниципаль районы Финанс-бюджет палатасы рәисе Н.А. Бубековага йөкләргә.

Мөслим муниципаль районы Башлыгы,
Мөслим муниципаль районы Советы Рәисе

Р.Х. Муллин

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МӨСЛИМ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫНДА БЮДЖЕТ ПРОЦЕССЫ ТУРЫНДА НИГЕЗЛӘМӘ

1 БҮЛЕК. Гомуми нигезләмәләр

1 статья. Әлеге Нигезләмә белән жайга салына торган хокукый мөнәсәбәтләр һәм аларның хокукый нигезе

Әлеге Нигезләмә Россия Федерациясе Конституциясе, Россия Федерациясе Бюджет кодексы, Россия Федерациясе Салым кодексы, Татарстан Республикасы Бюджет кодексы, Татарстан Республикасы Мөслим муниципаль районы Уставы (алга таба - Район уставы) нигезендә эшләнгән һәм бюджет хокук мөнәсәбәтләре субъектлары арасында Мөслим муниципаль районы бюджетын төзү, карау, раслау, үтәү һәм аның үтәлешен тикшереп торы барышында, шулай ук муниципаль хисаплашулар һәм муниципаль бурыч белән идарә итү процессында барлыкка килә торган бюджет хокук мөнәсәбәтләрен жайга сала.

Районның бюджет хокук мөнәсәбәтләре Россия Федерациясе Бюджет кодексы, Татарстан Республикасы Бюджет кодексы, район Уставы, әлеге Нигезләмә, Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы бюджет законнарының башка актлары һәм районның жирле үзидарә органнарының норматив хокукый актлары нигезендә гамәлгә ашырыла.

2 статья. Төшенчәләр һәм терминнар

Әлеге Кодекста кулланыла торган төшенчәләр һәм терминнар Россия Федерациясе Бюджет кодексында билгеләнгән мәгънәдә кулланыла.

3 статья. Район бюджетының хокукый формасы

Район бюджетын формалаштыру, раслау, үтәү һәм аның үтәлешен контрольдә тоту районның жирле үзидарә органнары тарафыннан мөстәкыйль гамәлгә ашырыла. Район бюджеты район Советының муниципаль хокукый акты рәвешендә эшләнә һәм раслана.

Район бюджеты Район Советының муниципаль хокукый акты нигезендә бер елга (чираттагы финанс елына) яки өч елга (чираттагы финанс елына һәм план чорына) төзелә һәм раслана.

4 статья. Россия Федерациясе бюджет классификациясен куллану

Район бюджетын төзегәндә, раслаганда һәм үтәгәндә Россия Федерациясе бюджет системасының башка дәрәжәләре бюджетлары белән чагыштыруны тәэмин итү, аның үтәлеше турында хисаплылык формалаштыру максатларында федераль закон белән расланган Россия Федерациясенәң бюджет классификациясе кулланыла.

5 статья. Бюджет процессы принциплары

Районда бюджет процессы Россия Федерациясе Бюджет кодексы белән билгеләнгән Россия Федерациясе бюджет системасы принципларына нигезләнә:

- Россия Федерациясе бюджет системасының бердәмлеге;
- Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетлары арасында бюджетлар кытлыкларын һәм чыгымнарын һәм финанслау чыганакларын бүлү;
- бюджетларның мөстәкыйльлеге;
- Россия Федерациясе субъектларының, муниципаль берәмлекләренең бюджет хокукларының тигезлеге;
- керемнәр, чыгымнар һәм бюджет кытлыкларын финанслау чыганаклары чагылышының тулылыгы;
- Район бюджетының баланслыгы;
- бюджет чараларын куллануның нәтижәлелеге;
- бюджет чыгымнарының гомуми (жыелма) капламалары;
- үтә күренмәллек (ачыклык);
- район бюджетының дәрәжәлеге;
- бюджет акчаларының адреслы һәм максатчан характерда булуы;
- район бюджеты чыгымнарының ведомство буйсынуында булуы;
- кассаның бердәмлеге.

6 статья. Бюджет процессы этаплары

Райондагы бюджет процессы түбәндәге этапларны үз эченә ала:

- Районның социаль-икътисады үсеш фаразларын һәм аның икътисад тармакларын эшләү;
- Район бюджеты проектын төзү;
- Район бюджеты проекты һәм Район бюджеты үтәләше буенча гавами тыңлаулар уздыру;
- Район бюджетын карау һәм раслау;
- Район бюджетын үтәү;
- Район бюджеты турындагы карарга тиешле елга үзгәрешләр кертү;
- Район бюджетының үтәләше турындагы хисапны раслау.

Бюджет процессының барлык этапларында муниципаль финанс контроле гамәлгә ашырыла.

7 статья. Бюджет процессында катнашучылар

Районда бюджет процессында катнашучылар булып торалар:

- Район Советы;
- Район Башлыгы;
- Район Башкарма комитеты;
- Районның финанс-бюджет палатасы;
- Районның контроль-хисап палатасы;
- бюджет акчаларын баш бүлүче, бюджет акчаларын бүлүчеләр;
- бюджет керемнәренең баш администраторлары;
- бюджет кытлыгын финанслау чыганакларының баш администраторлары;
- бюджет акчаларын алуучылар);

- Россия Федерациясе Бюджет законнары белән бюджет хокук мөнәсәбәтләрен жайга салу, районда бюджет процессын оештыру һәм гамәлгә ашыру буенча бюджет вәкаләтләре йөкләнгән башка органнар.

8 статья. Бюджет процессында катнашучыларның бюджет вәкаләтләре

1. Район Советы:

- Чираттагы финанс елы башланганчы район бюджетын карый һәм раслый;
- Район бюджеты үтәлеше турында хисап раслый;
- Район Советының агымдагы елга Район бюджеты турындагы карарына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертә;
- Район бюджеты үтәлеше буенча аерым мәсьәләләрне карау барышында үз утырышларында, комитетлар утырышларында, район Советы үткәргән тыңлаулар барышында һәм депутат запрослары белән бәйлә рәвештә эш төркемнәре, комиссияләр утырышларында контрольне гамәлгә ашыра;
- жирле салымнар һәм жыемнар кертә, алар буенча ставкалар күләмнәрен билгели һәм аларны түләү буенча Россия Федерациясе салым законнары белән бирелгән хокуклар чикләрендә ташламалар бирә;
- чираттагы финанс елы башыннан үз көченә керә торган салымнар һәм жыемнар турында норматив хокукый актларга үзгәрешләр кертү турында үз компетенциясе чикләрендә Район бюджетын раслаганчы кабул итә;
- муниципаль милектә булган мөлкәт белән идарә итү һәм эш итү тәртибен, район бюджетына мөлкәттән файдаланудан кәргән табышларны жиберү тәртибен билгели;
- максатчан бюджет фондлары акчаларын тоту тәртибен билгели;
- бюджет законнары һәм Район Уставы нигезендә башка бюджет вәкаләтләрен гамәлгә ашыра.

2. Район Башлыгы:

Район исеменнән ыкътисадый һәм социаль-мәдәни өлкәләрдә хезмәттәшлек турында дәүләт хакимияте органнары, башка муниципаль берәмлекләренң жирле үзидарә органнары белән шартнамәләр һәм килешүләр, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белән үзара хезмәттәшлек һәм гамәлләрне координацияләү турында килешүләр һәм шартнамәләр төзи;

- гамәлдәге законнар нигезендә башка бюджет вәкаләтләрен гамәлгә ашыра.

3. Район Башкарма комитеты:

- Район бюджеты проектын төзү тәртибен һәм срокларын билгели;
- Район бюджеты проектын төзүне тәмин итә;
- Районның социаль-ыкътисади үсеше фаразын, Район бюджетының керем фаразын эшләүне тәмин итә;
- Чираттагы финанс елына (чираттагы финанс елына һәм план чорына) бюджет һәм салым сәясәтенең төп юнәлешләрен билгели;
- әлегә Нигезләмәнең 29 пунктында күрсәтелгән исемлек нигезендә кирәкле документлар һәм материаллар белән Район Советы каравына район бюджеты проектын кертә;
- Район бюджетының үтәлешен һәм бюджет хисаплылыгын төзүне тәмин итә;
- Район бюджеты үтәлеше турындагы хисап проектын Район Советы каравына кертә;

- Район бюджеты турындагы карарга үзгәрешләр кертү турындагы карар проектларын Район Советы каравына кертә;
  - муниципаль программаларны раслый һәм аларны гамәлгә ашыру срокларын раслай;
  - Районның чыгым йөкләмәләрен билгели һәм үти;
  - жирле салымнар һәм жыемнарны билгеләү, үзгәртү, гамәлдән чыгару буенча хокукый актлар проектларына бәяләмәләр эзерләүне, район бюджеты акчаларынан чыгымнарны гамәлгә ашыруны, жирле салымнар буенча салым ташламаларын, район бюджетын булдыруга кагылышлы норматив хокукый актлар проектларына бәяләмәләр эзерләүне оештыра (Район Башкарма комитеты житәкчесе йөзөндә);
  - Устав нигезендә муниципаль бурыч белән идарә итүне тәмин итә;
  - муниципаль бурыч кенәгәсенә кертелә торган бюджет законнары белән билгеләнмәгән мәгълүмат составын билгели;
  - бюджетара трансфертларны бүлү методикасын һәм бирү тәртибен эшли һәм раслай;
  - муниципаль эчке бурыч алуларны гамәлгә ашыра, кредитлар жәлеп итү өчен кредит килешүләре һәм шартнамәләр төзи, Район исемненән тиешле елга Район бюджеты турында карарда билгеләнгән күләмнәр чикләрендә муниципаль гарантияләр бирә;
  - муниципаль милектәге капитал төзелеш объектларына бюджет инвестицияләрен эзерләүне тәмин итә һәм гамәлгә ашыра;
  - район икътисады һәм социаль өлкәсе торышын характерлый торган статистик күрсәткечләр жыюны һәм күрсәтелгән мәгълүматларны дәүләт хакимияте органнарына законнарда билгеләнгән тәртиптә тапшыруны оештыра;
  - үз вәкаләтләре чикләрендә расланган бюджет нигезендә Район чаралары белән эш итә;
  - бюджет законнары һәм Район Уставы нигезендә башка бюджет вәкаләтләрен гамәлгә ашыра.
4. Районның финанс-бюджет палатасы:
- Район бюджеты проектын төзү һәм Район бюджетын үтәү өлешендә методологик житәкчелекне гамәлгә ашыра;
  - Район бюджеты проектын төзи һәм аны әлеге Нигезләмәнең 35 пунктында күрсәтелгән исемлек нигезендә кирәкле документлар һәм материаллар белән район Башкарма комитетына Район Советына кертү өчен тапшыра;
  - жыелма бюджет язмасы һәм касса планы нигезендә Район бюджеты үтәлешен оештыра.;
  - бюджет язмасын төзи, алып бара;
  - бюджет хисабын төзү тәртибен билгели;
  - Район бюджеты үтәлеше турында хисап төзи, агымдагы елга район бюджетының көтелгән үтәлешен бәяли һәм Башкарма комитетка тапшыра;
  - муниципаль бурыч китабын алып бара, шул исәптән муниципаль гарантияләргә алуучыларның муниципаль гарантияләр белән тәмин ителгән төп йөкләмәләр буенча бурычларын үтәүләрен исәпкә ала, түләүләргә муниципаль гарантияләр буенча район бюджеты акчалары исәбеннән гамәлгә ашыруны исәпкә ала;

- ведомство буйсынуындагы бюджет учреждениеләренәң бюджет сметаларын раслау тәртибе буенча тәкъдимнәр әзерли;

- Башкарма комитет йөкләмәсе буенча район бюджеты акчаларын, бюджет инвестицияләрен кире кайтарып бирү турында шартнамәләр төзи;

- бюджет акчаларын алучылар киселешендә аны кире кайтару нигезендә бюджет акчаларын бирү реестрын алып бара;

- кире кайтару нигезендә бюджет акчаларын алучыларның, муниципаль гарантия алучыларның, бюджет инвестицияләреннән файдаланучыларның финанс хәлен тикшерә;

- кире кайтару нигезендә бирелгән бюджет акчалары буенча кичектерелгән бурыч суммаларын, бюджет акчаларыннан файдаланган өчен вакытында түләнмәгән процентлар, шулай ук бюджет акчаларын үз вакытында кайтармаган өчен пеняларны бәхәссез тәртиптә түләттерә;

- максатчан билгеләнештә файдаланылмаган бюджет акчаларын түләтә;

- кичектерелгән һәр көн өчен Россия Банкының гамәлдәге рефинанслау ставкасының өч йөздән бер өлеше күләмендә бюджет акчаларын күчерүгә яки күчерүгә түләү документларын вакытында үтәмәгән өчен кредит оешмаларыннан пеняларны бәхәссез тәртиптә түләттерә;

- бюджет законнары белән билгеләнгән субвенцияләр, бюджетара субсидияләр һәм башка субсидияләр алучыларның аларны биргәндә билгеләнгән шартларның үтәлешен контрольдә тотуны гамәлгә ашыра;

- жирле салымнарны һәм жыемнарны билгеләү, үзгәртү, гамәлдән чыгару буенча хокукый актлар проектларына район бюджеты акчаларыннан чыгымнарны гамәлгә ашыру, жирле салымнар буенча салым ташламаларын кертү яисә бетерү буенча тәкъдимнәр бирә;

- Район бюджетын формалаштыруга кагылышлы норматив хокукый актлар проектларына бәяләмә бирә;

- Районның социаль-икътисады үсеш фаразын эшләүдә, чираттагы финанс елына (чираттагы финанс елы һәм план чоры) бюджет һәм салым сәясәтенәң өстенлекле юнәлешләрен билгеләүдә катнаша;

- бюджет законнары нигезендә башка бюджет вәкаләтләрен гамәлгә ашыра.

5. Районның контроль-хисап палатасы:

- район бюджеты үтәлешен, район бюджеты проекты, аның үтәлеше турындагы хисапны әзерләү һәм карауның билгеләнгән тәртибен үтәүне тышкы яктан алдан һәм алга таба контрольдә тотуны оештыра һәм үткәрә;

- бюджет акчаларын куллануның экономиясен һәм нәтижәләлеген билгеләүгә юнәлдерелгән нәтижәлелек аудиты үткәрә;

- бюджет турындагы карарлар проектларына, аңа үзгәрешләр кертү турында норматив хокукый актларга, шул исәптән бюджет күрсәткечләренәң (параметрларының һәм характеристикаларының) нигезләлегенә экспертиза ясый;

- жирле үзидарә органнары тарафыннан төзелә торган муниципаль программаларга, шартнамәләргә һәм бюджет мәсьәләләренә кагылышлы башка кирәкле документларга экспертиза үткәрә;

- бюджет процессына анализ һәм мониторинг ясый, шул исәптән бюджет процессында ачыкланган тайпылышларны бетерү буенча тәкъдимнәр әзерли;

- район бюджетының аерым бүлекләре һәм статьялары буенча комплекслы ревизияләр һәм тематик тикшерүләр үткәрә;

- заказчы, вәкаләтле орган яисә махсулаштырылган оешма йә конкурс, аукцион яисә котировка комиссиясе тарафыннан муниципаль заказлар урнаштыру турында Россия Федерациясе законнарын һәм Россия Федерациясенә башка норматив хокукый актларын үтәүне планлы һәм планнан тыш тикшерүләр оештыра һәм үткәрә;

- Район Советы, Район башлыгы карарлары, район Советы депутатларының сораулары буенча бәяләмәләр һәм җаваплар әзерли;

- муниципаль милектәге мөлкәт белән идарә итүнең һәм аның белән эш итүнең билгеләнгән тәртибе үтәләшен тикшереп тора;

- Район бюджетының үтәләше турында еллык хисапка бәяләмә әзерли; - бюджет чараларының баш администраторлары тарафыннан эчке финанс контролен һәм эчке финанс аудитын гамәлгә ашыруны камилләштерү буенча тәкъдимнәр әзерләүне гамәлгә ашыра;

- бюджет законнары һәм Район Советының норматив хокукый актылары нигезендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра.

6. Бюджет акчаларын баш бүлүче (бүлүче).

Район бюджетының бюджет акчаларын баш бүлүчесе Район Башкарма комитеты булып тора.

Бюджет акчаларының баш бүлүчесе түбәндәге бюджет вәкаләтләренә ия:

- расланган бюджет ассигнованиеләре һәм бюджет йөкләмәләре лимитлары нигезендә бюджет акчаларын файдалануның нәтижәлелеген, адреслылығын һәм максатчан характерын тәэмин итә;

- аңа буйсынган күрсәтмә бирүчеләрнең һәм бюджет акчаларын алучыларның исемлеген төзи;

- расланган бюджет йөкләмәләре лимитлары һәм бюджет ассигнованиеләре цикләрендә үтәлгә тиешле чыгым йөкләмәләре реестрын алып баруны тәэмин итә;

- бюджетның тиешле чыгымнарын планлаштыра, бюджет ассигнованиеләрен нигезләүне төзи;

- бюджет язмасын төзүне, алып баруны тәэмин итә, бюджет язмасын раслый, бюджет ассигнованиеләрен, бюджет йөкләмәләре лимитларын ведомство карамагындагы күрсәтмә бирүчеләргә һәм бюджет акчаларын алучыларга бүлә;

- бюджет йөкләмәләре лимитларын формалаштыру һәм үзгәртү буенча тәкъдимнәр кертә;

- жыелма бюджет язмасын формалаштыру һәм үзгәртү буенча тәкъдимнәр кертә;

- казна учреждениеләре булып торучы ведомство карамагындагы бюджет акчаларын алучыларның бюджет сметаларын раслау тәртибен билгели;

- муниципаль биремнәрне формалаштыра һәм раслый;

- максатчан билгеләнештәге бюджетара субсидияләренә, субвенцияләренә һәм башка бюджетара трансфертларны, шулай ук бюджет законында билгеләнгән башка субсидияләренә һәм бюджет инвестицияләрен, аларны биргәндә билгеләнгән шартларны, максатларны һәм тәртипне алучылар тарафыннан үтәүне тәэмин итә;

- бюджет акчаларын баш бүлүченең бюджет хисабын формалаштыра;

- муниципаль берәмлек исемнән үз карамагындагы бюджет акчаларын алучыларның акчалата йөкләмәләре буенча җавап бирә;

- бюджет законнарында һәм аның нигезендә кабул ителә торган, бюджет хокук мөнәсәбәтләрен жайга сала торган муниципаль хокукый актларда билгеләнгән башка бюджет вәкаләтләрен гамәлгә ашыра.

Район бюджетының бюджет акчаларын баш бүлүче судта муниципаль берәмлек исемненән муниципаль берәмлеккә карата дөгъвалар буенча жавап бирүче вәкиле буларак чыгыш ясый:

1) район Башкарма комитеты органнарының ведомствога караган яки әлеге органнарның вазыйфай затларының законсыз гамәлләре нәтижәсендә, шул исәптән район Башкарма комитеты тарафыннан законга яки башка хокукый актка туры килми торган актларны бастырып чыгару нәтижәсендә, физик затка яисә юридик затка китерелгән зыянны каплау турында;

2) ведомство буйсынуындагы бюджет учреждениеләренә акчалата йөкләмәләре буенча субсидиар жаваплылыгы тәртибендә күрсәтелүче буларак.

район бюджеты акчаларын бүлүче - район Башкарма комитеты органы, ведомство буйсынуындагы бюджет ассигнованиеләрен һәм бюджет акчаларын алучылар арасында бюджет йөкләмәләре лимитларын бүлү хокукына ия казна учреждениеләре

Бюджет акчаларын бүлүче түбәндәге бюджет вәкаләтләренә ия:

- бюджетның тиешле чыгымнарын планлаштыруны гамәлгә ашыра;
- бюджет ассигнованиеләрен, бюджет йөкләмәләренә лимитларын ведомство карамагындагы бүлүчеләргә һәм (яки) бюджет акчаларын алучыларга бүлү һәм бюджетның тиешле өлешен үти;

- бюджет акчаларын баш бүлүчегә бюджет язмасын формалаштыру һәм үзгәртү буенча тәкъдимнәр кертә;

- максатчан билгеләнештәге бюджетара субсидияләренә, субвенцияләренә һәм башка бюджетара трансфертларны, шулай ук бюджет законында билгеләнгән башка субсидияләренә һәм бюджет инвестицияләрен, аларны биргәндә билгеләнгән шартларны, максатларны һәм тәртипне алучылар тарафыннан үтәүне тәмин итә;

- бюджет акчаларын баш бүлүче тарафыннан билгеләнгән очракта һәм тәртиптә бюджет акчаларын баш бүлүченә аерым бюджет вәкаләтләрен гамәлгә ашыра.

7. Район бюджеты керемнәренә баш администраторлары түбәндәге бюджет вәкаләтләренә ия:

- үзенә караган Район бюджеты керемнәренә администраторлары исемлеген формалаштыралар;

урта сроклы финанс планын һәм (яисә) Район бюджеты проектын төзү өчен кирәкле белешмәләренә тапшыра;

- касса планын төзү һәм алып бару өчен мәгълүмат бирәләр;

Район бюджеты керемнәре баш администраторының бюджет хисабын формалаштыра һәм тапшыра;

бюджет законнарында һәм аның нигезендә кабул ителә торган бюджет хокук мөнәсәбәтләрен жайга сала торган муниципаль хокукый актларда билгеләнгән башка бюджет вәкаләтләрен гамәлгә ашыралар.

Район бюджеты керемнәре администраторлары түбәндәге бюджет вәкаләтләренә ия:

исәп-хисапның дәрәслегенә, бюджетка, пеняларга һәм алар буенча штрафларның тулы һәм үз вакытында башкарылуына исәп-хисап ясау, исәпкә алу һәм контрольдә тотуны гамәлгә ашыралар;

бюджетка түлүүләр, пенялар һәм штрафлар буенча бурычларны түләтүне гамәлгә ашыралар;

Район бюджетына, пеняларга һәм штрафларга артык түлэнгән (түләттерелгән) түлүүләрне, шулай ук мондый кире кайтаруны вакытында башкармаган өчен процентларны һәм артык алынган суммаларга исәплэнгән процентларны кире кайтару турында Карар кабул итә һәм Россия Федерациясә Финанс министрлыгы билгеләгән тәртиптә кире кайтаруны гамәлгә ашыру өчен Федераль казначылык органына йөкләмә бирәләр;

Район бюджетына түлүүләрне исәпләү (төгәлләштерү) турында карар кабул ителәр һәм Федераль казначылык органына хәбәрнамә тапшыралар;

Район бюджеты керемнәренә баш администраторы билгеләгән очракта һәм тәртиптә бюджет керемнәренә баш администраторына бюджет керемнәренә тиешле баш администраторы вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен кирәкле белешмәләренә һәм бюджет хисаплылыгын төзиләр һәм тапшыралар;

физик һәм юридик затлар тарафыннан дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр өчен акча түләү, шулай ук район бюджеты керемнәрен формалаштыру чыганагы булган башка түлүүләр өчен кирәкле мәгълүматны «Дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүне оештыру турында» 2010 елның 27 июлендәгә 210-ФЗ номерлы Федераль законда билгеләнгән тәртип нигезендә дәүләт һәм муниципаль түлүүләр турында Дәүләт Мәгълүмат Системасына тапшыра»;

бюджет законнарында һәм аның нигезендә кабул ителә торган бюджет хокук мөнәсәбәтләрен жайга сала торган муниципаль хокукый актларда билгеләнгән башка бюджет вәкаләтләрен гамәлгә ашыралар.

8. Район бюджеты кытлыгын финанслау чыганакларының баш администраторлары түбәндәгә бюджет вәкаләтләренә ия:

- аңа караган Район бюджеты кытлыгын финанслау чыганаклары администраторларының исемлекләрен формалаштыра;

- Район бюджет кытлыгын финанслау чыганаклары буенча керемнәренә һәм түлүүләрне планлаштыруны (фаразлауны) гамәлгә ашыралар;

- Район бюджет кытлыгын финанслау чыганакларын түләү өчен аның карамагына бүлеп бирелгән ассигнованиеләрдән файдалануның адреслылыгын һәм максатчан характерын тәмин ителәр;

- бюджет кытлыгын финанслау чыганакларының администраторларына караган бюджет ассигнованиеләрен бүлеләр һәм бюджетның тиешле өлешен башкаралар;

- бюджет кытлыгын финанслау чыганакларының баш администраторының бюджет хисабын формалаштыралар.

Район бюджеты кытлыгын финанслау чыганаклары администраторлары түбәндәгә бюджет вәкаләтләренә ия:

- Район бюджет кытлыгын финанслау чыганаклары буенча керемнәренә һәм түлүүләрне планлаштыруны (фаразлауны) гамәлгә ашыралар;

Район бюджеты кытлыгын финанслау чыганаклары бюджетына керүнең тулылыгын һәм үз вакытында башкарылуын тикшереп торалар;

район бюджетына керүне һәм район бюджетыннан бюджет дефицитын финанслау чыганаclarы буенча түләүләрне тәмин итәләр;

- бюджет хисабын формалаштыралар һәм тапшыралар;

Район бюджеты кытлыгын финанслау чыганаclarының тиешле баш администраторы тарафыннан билгеләнгән очракта һәм тәртиптә Район бюджеты кытлыгын финанслау чыганаclarының баш администраторының үз карамагында булган аерым бюджет вәкаләтләрен гамәлгә ашыралар;

бюджет законнарында һәм аның нигезендә кабул ителә торган бюджет хокук мөнәсәбәтләрен жайга сала торган муниципаль хокукый актларда билгеләнгән башка бюджет вәкаләтләрен гамәлгә ашыралар.

7. Бюджет акчаларын алучы:

Бюджет акчаларын алучы- бюджет акчаларын алучы, бүлүче карамагында булган, тиешле бюджет акчалары исәбеннән бюджет йөкләмәләрен кабул итү һәм (яки) үтәү хокукына ия район Башкарма комитеты органы казна учреждениесе.

Бюджет акчаларын алучылар түбәндәге бюджет вәкаләтләренә ия:

- бюджет сметасын төзи һәм башкара;

- бюджет йөкләмәләренең һәм (яисә) бюджет ассигнованиеләренең китерелгән лимитлары чикләрендә бюджет йөкләмәләрен кабул итә һәм (яисә) үти:

- нәтижәлелекне, аңа каралган бюджет ассигнованиеләрен куллануның максатчан характерын тәмин итә;

- бюджет акчаларын тиешле бүлүчегә бюджет язмасын үзгәртү буенча тәкъдимнәр кертә;

бюджет исәбен алып бара (бюджет исәбен алып баруны тәмин итә);

бюджет хисабын формалаштыра (бюджет хисаплылыгын формалаштыруны тәмин итә) һәм бюджет акчаларын алучының бюджет хисаплылыгын бюджет акчаларын баш бүлүчегә (бүлүчегә) тиешле рәвештә тапшыра;

- бюджет законнарында һәм аның нигезендә кабул ителгән бюджет хокук мөнәсәбәтләрен жайга салучы норматив хокукый актларда (муниципаль хокукый актларда) билгеләнгән бүтән вәкаләтләрен башкара.

9 статья. Район бюджеты керемнәре

Район бюджеты керемнәре Россия Федерациясенең бюджет законнары, салымнар һәм жыемнар турындагы законнар һәм башка мәжбүри түләүләр турындагы законнар нигезендә төзелә.

10 статья. Район бюджеты чыгымнары

Район бюджеты чыгымнарын формалаштыру дәүләт хакимиятенең федераль органнары, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары һәм жирле үзидарә органнары вәкаләтләрен чикләүгә бәйле чыгым йөкләмәләре нигезендә гамәлгә ашырыла, аларны үтәү Россия Федерациясе законнары, килешүләр һәм шартнамәләр нигезендә чираттагы финанс елында (чираттагы финанс елында һәм план чорыннан) тиешле бюджетлар акчалары исәбеннән башкарылырга тиеш.

Федераль дәүләт хакимияте органнары, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары вәкаләтләрен финанслауга Район бюджеты чыгымнарын гамәлгә ашыру, федераль законнарда һәм Татарстан Республикасы законнарында билгеләнгән очраклардан тыш, рөхсәт ителми.

Район бюджетының районга бирелгән аерым дәүләт вәкаләтләрен өстәмә финанслау чыгымнарын гамәлгә ашыру гамәлдәге законнар һәм (яки) район Советы карарлары нигезендә башкарыла.

11 статья. Муниципаль ихтыяжлар өчен товарлар кайтартуга, эшләр башкаруга, хезмәтләр күрсәтүгә заказлар урнаштыру

1. Муниципаль ихтыяжлар өчен товарлар китерүгә, эшләр башкаруга, хезмәтләр күрсәтүгә заказлар урнаштыру дәүләт һәм муниципаль ихтыяжлар өчен заказлар урнаштыру турындагы Россия Федерациясе законнары нигезендә башкарыла.

2. Муниципаль контрактлар, 11.3 статьясында билгеләнгән очрактардан тыш, бюджет йөкләмәләре лимитлары цикләрендә төзелә һәм түләнә.

3. Муниципаль контракт предметы булып бюджет йөкләмәләренен расланган лимитларының гамәлдә булу срогыннан артып киткән эшләрне башкару, хезмәтләр күрсәтү торган очракта, үтәү житештерү циклының дәвамлылыгы район башкарма комитетының муниципаль хокукый актларында күрсәтелгән актларда билгеләнгән чаралар цикләрендә һәм срокларда каралган очрактарда, шулай ук район башкарма комитетының башкарма комитеты билгеләгән тәртиптә кабул ителә торган башка карарлары нигезендә төзелергә мөмкин.

4. Муниципаль заказчылар бюджет йөкләмәләренен расланган лимитларының гамәлдә булу срогыннан арткан срокка бәяләре янга калдырылган энергетика ресурслары бәясенен проценты буларак билгеләнгән муниципаль энергия сервисы килешүләрен (контрактларын) төзәргә хокуклы. Мондый килешүләр (контрактлар) өчен түләү чыгымнары тиешле энергетика ресурслары (аларны китерү өчен хезмәт күрсәтүләр) өчен түләүгә чыгымнар составында планлаштырыла һәм гамәлгә ашырыла.

12 статья. Резерв фонды

Район бюджетының чыгым өлешендә Район Башкарма комитетының резерв фонды төзелә. Резерв фонды күләме чираттагы финанс елына (чираттагы финанс елына һәм план чорына) район бюджеты турында район Советы карары белән билгеләнә һәм район бюджеты чыгымнарының расланган гомуми күләменен өч процентыннан артмаска тиеш.

Район бюджеты составында каралган резерв фондының бюджет ассигнованиеләре район Башкарма комитеты карары буенча файдаланыла.

Район бюджеты составында каралган резерв фондының бюджет ассигнованиеләрен куллану тәртибе район Башкарма комитеты тарафыннан билгеләнә.

Районның Башкарма комитеты Район советына резерв фондның акчаларын тоту турында квартал саен хәбәр итә.

13 статья. Район бюджетында каралмаган чыгымнарны гамәлгә ашыру

Әгәр чыгым йөкләмәләренен гамәлдәге төрләре буенча чыгым йөкләмәләрен арттыруны яисә район тарафыннан үтәлмәгән чыгым йөкләмәләренен яна төрләрен кертүне күздә тоткан норматив хокукый акт кабул ителсә, күрсәтелгән норматив хокукый акт чыгым йөкләмәләренен яна төрләрен үтәү чыганаclarын һәм тәртибен, шул исәптән кирәк очракта, финанс ресурсларын район бюджетына

чыгым йөкләмэләренен яңа төрләрәнә тапшыру тәртибен билгели торган нормалар булырга тиеш.

Чыгым йөкләмэләренен яңа төрләрән кабул итүгә яисә чыгым йөкләмэләренен гамәлдәге төрләрән үтәүгә бюджет ассигнованиеләрән арттыруга бюджет ассигнованиеләрән район бюджеты турындагы карарга тиешле бюджет ассигнованиеләрән кертү шарты белән чираттагы финанс елы башыннан йә агымдагы финанс елында Район бюджеты турындагы карарга тиешле үзгәрешләр кертелгәннән соң, район бюджетына өстәмә керемнәр чыганакалары булганда һәм (яисә) район бюджеты чыгымнарының аерым статьялары буенча бюджет ассигнованиеләре кимегәндә генә бирелергә мөмкин.

14 статья. Чыгым йөкләмэләре реестры

Районның финанс-бюджет палатасы чыгым йөкләмэләре реестрын алып барырга бурычлы.

Районның чыгым йөкләмэләре реестры район Башкарма комитеты билгеләгән тәртиптә алып барыла.

Районның чыгым йөкләмэләре реестры Финанс-бюджет палатасы тарафыннан Татарстан Республикасы Финанс министрлыгы тарафыннан билгеләнгән тәртиптә Татарстан Республикасы Финанс министрлыгына тапшырыла.

15 статья. Район бюджеты дефицита

Чираттагы финанс елына (чираттагы финанс елына һәм план чорының һәр елында) жирле бюджет кытлыгы әлегә пунктның 15.2 пунктчасында билгеләнгән чикләүләрне үтәп, Район бюджеты турындагы карар белән билгеләнә.

Район бюджеты кытлыгы күләме, кире кайтарылмый торган кертемнәрнен һәм (яисә) түләүләрнен өстәмә нормативлары буенча салым керемнәрнен керемнәрнен расланган күләмен исәпкә алмыйча, район бюджеты керемнәрнен расланган гомуми еллык күләменен 5 процентыннан артмаска тиеш.

Район бюджеты кытлыгын финанслау чыганакалары составында Район милкендәге капиталда катнашуның башка формаларыннан һәм акцияләрне сатудан керемнәр Район Советы карары белән тиешле финанс елга расланганда һәм (яки) Район бюджет чараларын исәпкә алу счетларында калган акчалар кимү очрагында Район бюджеты кытлыгы күрсәтелгән кертемнәрнен суммасы һәм Район бюджет акчаларын исәпкә алу счетларында калган акчаларның кимүе чикләрендә әлегә пунктта билгеләнгән чикләүләрдән артып китәргә мөмкин.

16 статья. Район алдында акчалата йөкләмәләр

1. Район алдындагы акчалата йөкләмә нигезендә билгеләнгән датага бурычлы тарафыннан түләнергә тиешле акчалар суммасы Район алдындагы акчалата йөкләмәләр буенча бурыч булып тора.

2. Район алдындагы акчалата йөкләмәләр буенча таләпләр Районның финанс активларын формалаштыра.

3. Акчалата йөкләмәләр буенча Район алдындагы бурычларны исәптән төшерү һәм торгызу кагыйдәләре (нигезләре, шартлары һәм тәртибе), Россия Федерациясе Бюджет кодексында каралган очрактан тыш, жирлекнен Районның Финанс-бюджет палатасы тарафыннан билгеләнә.

4. Район алдындагы акчалата йөкләмәләрне (акчалата йөкләмәләр буенча бурычларны) һәм мондый йөкләмәләрне үтәүне тәэмин итә торган алыш-бирешләрне исәпкә алу, шулай ук күрсәтелгән йөкләмәләр һәм алыш-бирешләр буенча таләп хокукларын гамәлгә ашыру Россия Федерациясе Бюджет кодексының 93² статьясындагы 4 пунктында күрсәтелгән тиешле орган яисә Россия Федерациясе Бюджет кодексының 93² статьясындагы 5 пунктында күрсәтелгән вәкаләтле зат тарафыннан гамәлгә ашырыла.

5. Әгәр шартнамәдә башкача билгеләнмәгән булса, Район алдындагы акчалата йөкләмәләр тиешле акчалата сумманы Район бюджетының бердәм сетына күчүргән көннән үтәлгән дип санала.

17 статья. Район бюджеты кытлыгын финанслау чыганаclarы

Район бюджеты кытлыгын эчке финанслау чыганаclarы составына түбәндәгеләр керә:

номиналь бәясә Россия Федерациясе валютасында күрсәтелгән муниципаль кыйммәтле кәгазьләрне урнаштырудан кергән чаралар һәм аларны каплауга юнәлдерелгән чаралар арасында аерма;

Россия Федерациясе валютасында кредит оешмаларының Район тарафыннан жәлеп ителгән һәм түләнгән кредитлары арасындагы аерма;

Район тарафыннан Россия Федерациясе валютасында жәлеп ителгән һәм түләнгән бюджет кредитлары белән Район бюджетына Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетлары тарафыннан бирелгән бюджет кредитлары арасындагы аерма;

тиешле финанс елы дэвамьнда жирле бюджет чараларын исәпкә алу счотларында калган акчаларны үзгэртү;

жирле бюджет кытлыгын эчке финанслауның башка чыганаclarы.

Район бюджеты кытлыгын эчке финанслауның башка чыганаclarы составына түбәндәгеләр керә:

Район милкендәге акцияләрне һәм капиталда катнашуның башка рәвешләрән сатудан керемнәр;

Район бюджеты акчалары буенча курс аермасы;

муниципаль гарантияләрне гарант тарафыннан үтәү гарантның принципалга карата регресс таләбе хокукын барлыкка китергән яки бенефициарның принципалга карата таләбе хокуклары гарантка биреп торылган очракта, Россия Федерациясе валютасында Район гарантияләрән үтәүгә юнәлдерелгән акчалар күләме;

Россия Федерациясе валютасында районның башка бурыч йөкләмәләрән түләүгә жибәрелә торган акчалар күләме;

Район бюджетыннан юридик затларга бирелгән бюджет кредитларын кире кайтарудан алынган акчалар белән Район бюджетыннан юридик затларга Россия Федерациясе валютасында бирелгән бюджет кредитлары суммасы арасындагы аерма;

- Район бюджетыннан Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларына бирелгән бюджет кредитларын кире кайтарудан алынган акчалар белән Район бюджетыннан Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларына Россия Федерациясе валютасында бирелгән бюджет кредитлары суммасы арасындагы аерма.

Район бюджеты акчаларын исәпкә алу буенча бердәм счеттан күчерелгән акчалар һәм Район бюджеты акчаларын исәпкә алу буенча бердәм счетта калган акчалар белән идарә итү гамәлләрен башкарганда Район бюджеты акчаларын исәпкә алу буенча бердәм счетка күчерелгән акчалар аермасы.

Агымдагы финанс елы башына финанс хисап елында файдаланылмаган муниципаль юл фондының бюджет ассигнованиеләре күләмендә Район бюджетының калган акчалары агымдагы финанс елында муниципаль юл фондының бюджет ассигнованиеләрен арттыруга, шулай ук Район Советының хокукый акты белән билгеләнә торган күләмдә агымдагы финанс елында вакытлыча касса өзеклекләрен каплауга һәм Район исеменнән төзелгән муниципаль контрактлар өчен товарлар кайтаруға, эшләр башкаруға, хезмәтләр күрсәтүгә бюджет ассигнованиеләрен арттыруға жибәрелергә мөмкин, бу муниципаль контрактларның шартлары нигезендә хисап финанс елында түләнергә тиешле, хисап финанс елында күрсәтелгән субсидияләр алучыларның финанс белән тәэмин итү чыганагы шушы субсидияләр булган субсидияләр алучыларның акчалата йөкләмәләрен түләү өчен кирәкле сумма чикләрендә күрсәтелгән максатларга файдаланылмаган бюджет ассигнованиеләре суммасыннан артмаган күләмдә, Район бюджеты турындагы карарда каралган очракларда, күрсәтелгән максатларга файдаланылмаган бюджет ассигнованиеләре суммасыннан артмаган күләмдә юридик затларга субсидияләр бирүгә бюджет ассигнованиеләре өчен тотыла торган финанс чыгымнарын арттыруға жибәрелергә мөмкин.

Район бюджеты акчаларын исәпкә алу буенча бердәм счетта калган акчалар белән идарә итү гамәлләре составына Район тарафыннан гамәлгә куелган һәм Россия Федерациясә законнары нигезендә Районның Финанс-бюджет палатасында шәхси счетлары ачылган оешмаларның акчаларын жәлеп итү һәм кире кайтару кертелә.

Район бюджеты кытлыгын тышкы финанслау чыганакалары составына түбәндәгеләр керә:

максатчан чит ил кредитларын куллану кысаларында Россия Федерациясеннән чит ил валютасында жәлеп ителгән һәм Район тарафыннан түләнгән бюджет кредитлары арасындагы аерма;

муниципаль гарантияләрне гарант тарафыннан үтәү гарантның принципалга карата регресс таләбе хокукы барлыкка килүгә китерсә, максатчан чит ил кредитларын куллану кысаларында Россия Федерациясә тарафыннан бирелгән Районның муниципаль гарантияләрен үтәүгә жибәрелә торган чит ил валютасындагы акчалар күләме»;

18 статья. Районның муниципаль бурыч структурасы.

Районның бурыч йөкләмәләре түбәндәге йөкләмәләр рәвешендә булырга мөмкин:

- 1) Районның кыйммәтле кәгазьләре (муниципаль кыйммәтле кәгазьләр);
- 2) Россия Федерациясә бюджет системасының башка бюджетларыннан жирле бюджетка Россия Федерациясә валютасында жәлеп ителгән бюджет кредитлары;
- 3) максатчан чит ил кредитларын куллану кысаларында чит ил валютасында Россия Федерациясеннән жәлеп ителгән бюджет кредитлары;

4) Россия Федерациясе валютасында кредит оешмаларыннан Район тарафыннан жәлеп ителгән кредитлар;

5) Россия Федерациясе валютасында күрсәтелгән Район гарантияләр (муниципаль гарантияләр);

6) максатчан чит ил кредитларын куллану кысаларында Россия Федерациясенен чит ил валютасында бирелгән муниципаль гарантияләргә;

7) Россия Федерациясе Бюджет кодексын гамәлгә керткәнче барлыкка килгән һәм муниципаль бурычка кертелгән башка бурыч йөкләмәләренә.

Муниципаль бурыч күләменә кертелә:

1) муниципаль кыйммәтле кәгазьләр буенча бурычның номиналь суммасы;

2) Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан жирле бюджетка жәлеп ителгән бюджет кредитлары буенча төп бурыч күләме;

3) Район тарафыннан кредит оешмаларыннан жәлеп ителгән кредитлар буенча төп бурыч күләме;

4) муниципаль гарантияләр буенча йөкләмәләр күләме;

5) Районның түләнмәгән башка бурыч йөкләмәләре күләме.

Муниципаль эчке бурыч күләменә түбәндәгеләр керә:

1) йөкләмәләре Россия Федерациясе валютасында белдерелгән муниципаль кыйммәтле кәгазьләр буенча бурычның номиналь суммасы;

2) жирле бюджетка Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан жәлеп ителгән, йөкләмәләре Россия Федерациясе валютасында белдерелгән бюджет кредитлары буенча төп бурыч күләме;

3) Район тарафыннан кредит оешмаларыннан жәлеп ителгән, йөкләмәләре Россия Федерациясе валютасында белдерелгән бюджет кредитлары буенча төп бурыч күләме;

4) Россия Федерациясе валютасында белдерелгән муниципаль гарантияләр буенча йөкләмәләр күләме;

5) Россия Федерациясе валютасында Районның түләнмәгән башка бурыч йөкләмәләре күләме.

Муниципаль тышкы бурыч күләменә түбәндәгеләр керә:

1) максатчан чит ил кредитларын куллану кысаларында Россия Федерациясенән район тарафыннан чит ил валютасында жәлеп ителгән бюджет кредитлары буенча төп бурыч күләме;

2) максатчан чит ил кредитларын куллану кысаларында Район тарафыннан бирелгән чит ил валютасында муниципаль гарантияләр буенча йөкләмәләр күләме.

19 статья. Россия Федерациясе валютасында чагылган Районның бурыч йөкләмәләрен туктату һәм аларны муниципаль бурычтан алу

1. Әгәр Россия Федерациясе валютасында белдерелгән муниципаль бурыч йөкләмәсе муниципаль бурыч йөкләмәсе түләү шартлары белән каралган түләү датасыннан соң килүче датадан соң өч ел эчендә түләүгә тапшырылмаса (йөкләмәләр шартлары һәм Районның муниципаль хокукый актларында билгеләнгән гамәлләр кредитор тарафыннан башкарылмаса), күрсәтелгән йөкләмә тулысынча туктатылган дип санала һәм, әгәр вәкаләтле органның муниципаль

хокукый актларында башкасы каралмаган булса, муниципаль бурычтан төшереп калдырыла.

Районның Россия Федерациясе валютасында муниципаль гарантияләр буенча бурыч йөкләмәләре муниципаль гарантияләргә туктатуга нигез булып тора торган вакыйгалар (хәлләр) барлыкка килгәндә тулысынча туктатылган дип санала һәм күрсәтелгән вакыйгалар (хәлләр) барлыкка килгән (барлыкка килү турында белешмәләр алган) саен муниципаль бурычтан юкка чыгарыла.

2. Әлеге статьяның 1 пунктындагы беренче абзацында күрсәтелгән сроклардан соң, жирле администрация Россия Федерациясе валютасында белдерелгән муниципаль бурыч йөкләмәләрен муниципаль бурычтан төшереп калдыру турында муниципаль хокукый акт чыгара. Par42

3. Муниципаль бурычтан төшереп калдыру Россия Федерациясе валютасында белдерелгән күчерелә торган муниципаль бурыч йөкләмәләре төрләре буенча жирле бюджет кытлыгын финанслау чыганакларында исәптән төшерү суммаларын чагылдырмыйча аларны исәптән төшерү суммасына муниципаль бурыч күләмен киметү юлы белән гамәлгә ашырыла.

4. Әлеге статьяның 1 пунктындагы беренче абзацының, 2 һәм 3 пунктларының гамәлдә булуы кредит килешүләре буенча Россия Федерациясе, Россия Федерациясе субъектлары һәм башка муниципаль берәмлекләр алдында муниципаль бурыч йөкләмәләренә кагылмый.

5. Муниципаль бурычтан реструктурлаштырылган, шулай ук түләнгән (сатып алынган) муниципаль бурыч йөкләмәләрен муниципаль бурычтан төшереп калдыру Россия Федерациясе Бюджет кодексының 105 һәм 113 статьялары нигезләмәләрен исәпкә алып гамәлгә ашырыла.

6. Муниципаль кыйммәтле кәгазьләрнең эмиссия шартлары нигезендә аларны тулы күләмдә эмитлаштырган орган тарафыннан сатып алынган (Россия Федерациясе законнарында каралган операцияләргә алмаштыру яисә башка операцияләр нәтижәсендә) муниципаль кыйммәтле кәгазьләрнең чыгару, түләү датасына кадәр, күрсәтелгән орган карары буенча вакытыннан алда түләнгән дип танылырга мөмкин.

Муниципаль кыйммәтле кәгазьләр эмитенты үзе тарафыннан чыгарылган муниципаль кыйммәтле кәгазьләр буенча йөкләмәләргә түләп бетерү датасы житкәнче сатып алынган (алмашу нәтижәсендә алынган яисә Россия Федерациясе законнарында каралган башка операцияләр нәтижәсендә алынган) дип танырга хокуклы.

20 статья. Районның эчке һәм тышкы бурычының югары чикләре һәм бурыч тотрыклылыгы күрсәткечләренә чик күрсәткечләре

1. Жирле бюджет турында карар белән чираттагы финанс елыннан һәм план чорының һәр елыннан соң килә торган елның 1 гыйнварына (чираттагы финанс елыннан соң килә торган елның 1 гыйнварына), шул исәптән Россия Федерациясе валютасында муниципаль гарантияләр буенча, чит ил валютасында муниципаль гарантияләр буенча (Районның чит ил валютасында муниципаль гарантияләр буенча йөкләмәләре булган очракта) бурычның иң югары чиген күрсәтеп, эчке муниципаль бурычның, тышкы муниципаль бурычның (Районның чит ил валютасында йөкләмәләре булган очракта) иң югары чикләре билгеләнә.

2. Муниципаль эчке бурычның, муниципаль тышкы бурычның югары чикләре (районның чит ил валютасында йөкләмәләре булганда) әлеге статьяның 4 һәм 5 пунктларында билгеләнгән чикләүләргә үтәгәндә билгеләнә.

3. Муниципаль бурыч күләме чираттагы финанс елына һәм план чорына (чираттагы финанс елына) жирле бюджет турындагы карар нигезендә расланган, кире кайтарылмый торган керемнәрнең һәм (яисә) физик затлар керемнәренә салымнан түләүләргә өстәмә нормативлары буенча салым керемнәренән түләүләргә расланган күләмгә исәпкә алмыйча, жирле бюджет керемнәргә гомуми күләмгә артмаса тиеш.

4. Муниципаль бурычка хезмәт күрсәтү чыгымнары күләме түбәндәгә таләпләргә үтәгәндә жирле бюджет турындагы карар белән раслана:

1) чираттагы финанс елында һәм план чорында (чираттагы финанс елында) муниципаль бурычка хезмәт күрсәтүгә чыгымнар күләме тиешле бюджет чыгымнарының гомуми күләмгә чираттагы финанс елына һәм план чорына (чираттагы финанс елына) жирле бюджет турында карар белән расланган 10 проценттан артмаса тиеш, моңа Россия Федерациясә бюджет системасы бюджетларынан бирелә торган субвенцияләргә исәбеннән башкарыла торган чыгымнар күләме керми;

3) чираттагы финанс елында һәм план чорында чираттагы финанс елының 1 гыйнварына муниципаль бурычны каплау һәм аңа хезмәт күрсәтү буенча барлыкка килгән түләүләргә еллык суммасы чираттагы финанс елына һәм план чорына (чираттагы финанс елына) жирле бюджет турындагы карар белән расланган жирле бюджетның салым, салым булмаган керемнәргә һәм Россия Федерациясә бюджет системасы бюджетларынан дотацияләргә еллык күләмгә 20 процентка артмаса тиеш; күрсәтелгән нисбәтне исәпләгәндә чираттагы финанс елынан һәм план чорының һәр елынан соң килә торган елның 1 гыйнварынан соң каплана торган бурыч йөкләмәләргә вакытынан алда каплауга жиберелә торган түләүләргә суммасы исәпкә алынмый;

21 статья. Муниципаль кыйммәтле кәгазьләргә

1. Район исеменнән чыгарылган кыйммәтле кәгазьләргә муниципаль кыйммәтле кәгазьләргә дип таныла.

2. Муниципаль кыйммәтле кәгазьләргә эмитенты булып Район Уставы муниципаль бурыч алуларны тормышка ашыру хокукына ия булган жирле хакимият тора.

3. Район тарафыннан чыгарылырга мөмкин булган муниципаль кыйммәтле кәгазьләргә төрләргә, аларның эмиссиясә тәртибгә һәм шартлары, мөрәжәгатьләргә Россия Федерациясә Бюджет кодексы белән билгеләнә.

22 статья. Муниципаль кыйммәтле кәгазьләргә урнаштыруның иң чик күләмнәргә

Чираттагы финанс елына һәм план чорының һәр елына (чираттагы финанс елына) муниципаль кыйммәтле кәгазьләргә иң чик күләмгә номиналь бәя буенча тиешле бюджет турында карарда билгеләнгән муниципаль эчке бурычның югары чикләргә тыш Район Советы тарафыннан билгеләнә.

23 статья. Муниципаль гарантияләргә

1. Муниципаль гарантия принципалның бенефициар каршында шартнамәдән (договордан) яисә башка алыш-бирештән (төп йөкләмәдән) барлыкка килгән акчалата йөкләмәләрен тиешенчә үтәүне тәэмин итә.

2. Муниципаль гарантия, принципал йөкләмәләрен вакытыннан алда үтәүне, принципалга аларның вакытыннан алда үтәлеше турында таләпләр куелган очракта да яки принципал йөкләмәләрен үтәү вакыты житүенә этәргеч булган вакыйгалар туган очракта да тәэмин итми.

3. Муниципаль гарантиянең язма формасы мәжбүри булып тора.

4. Муниципаль гарантия төп йөкләмә суммасы чагылдырылган валютада бирелә һәм үтәлә.

5. Муниципаль гарантия буенча гарант принципалның үзенә тәэмин ителгән йөкләмәсе буенча гарантия суммасы чикләрендә субсидиар җаваплылык тота.

6. Муниципаль гарантиядә түбәндәгеләр күрсәтелә:

1) гарант исеме (тиешле гавами-хокукый берәмлек – Район) һәм гарант исемнән гарантия биргән орган исеме;

2) бенефициарның исеме;

3) принципалның исеме;

4) гарантия бирелә торган йөкләмә (төп йөкләмәнең исемнән, бәяләмәсен һәм номерын (булган очракта), төп йөкләмәнең гамәлдә булу вакытын яисә аның буенча йөкләмәләренә үтәү вакытын, якларның исемнәрен, төп йөкләмәнең башка мөһим шартларын күрсәтеп);

5) гарант йөкләмәләре күләме һәм гарантиянең иң чик суммасы;

6) гарантия бирүнең нигезләре;

7) гарантия үз көченә керү датасы яисә гарантия үз көченә керү өчен этәргеч булган вакыйга (шарт);

8) гарантиянең гамәлдә булу срогы;

9) гарантия очрагын билгеләү, гарантия үтәлеше турында бенефициар таләбен кую вакыты һәм тәртибе;

10) гарантияне кире алу нигезләре;

11) гарантия буенча йөкләмәләренә гарант тарафыннан үтәү тәртибе;

12) гарантиянең тулы күләмдә яисә нинди дә булса өлешендә үтәлгәндә, принципалның гарантия белән тәэмин ителгән йөкләмәләренә тулы күләмдә яисә нинди дә булса өлешендә үтәлгәндә (туктатылганда) һәм гарантиядә билгеләнгән башка очракларда гарантия суммасын киметү нигезләре;

13) гарантияне туктату нигезләре;

14) гарантның алдан язма ризалыгыннан башка үзгәртелә алмый торган төп йөкләмә шартлары;

15) муниципаль гарантия буенча бенефициарга гарант тарафыннан түләнгән акчаларны каплау турында принципалга гарант таләбе хокукы булу яисә булмау (принципалга карата гарантның регресс таләбе, регресс);

16) гарантиянең башка шартлары, шулай ук Россия Федерациясе Бюджет кодексында, гарантның норматив хокукый актларында, гарант исемнән гарантия бирүче орган актларында билгеләнгән белешмәләр.

7. Гарантның принципалга карата регресс таләбе хокукын күздә тотмый торган муниципаль гарантия, бары тик район милкендә булган муниципаль гарантия бирә торган һәм район милкендә 100 процент акцияләре булган хужалык җәмгыяте йөкләмәләре буенча гына бирелә ала. Принципалны тулысынча яисә өлешчә

хосусыйлаштырган очракта, мондый муниципаль гарантия принципалга карата гарантның регресс таләбе хокукы белән бирелгән дип санала һәм, гарантиянең тулы күләмендә яисә бер өлешендә үтәлүенә бәйле рәвештә барлыкка килә торган принципалга карата Россия Федерациясе Бюджет кодексының 115-статьясы һәм Россия Федерациясе граждан законнары таләпләренә туры килә торган, Районның жирле администрациясе актларында билгеләнгән срокта гарантның регресс таләбен канәгатьләндерү буенча принципалның үтәлүен тәмин итү бурычы барлыкка килә. Күрсәтелгән тәмин итүне тапшырганчы муниципаль гарантияне үтәү рөхсәт ителми.

8. Муниципаль гарантиянең үз көченә керүе календарь дата яисә гарантиядә күрсәтелгән билгеле бер вакыйга (шартлар) башлану белән билгеләнә.

9. Гарант бенефициарның алдан язма рөхсәтеннән башка муниципаль гарантия шартларын үзгәртсә хокуклы түгел.

10. Муниципаль гарантия буенча бенефициарның гарантка карата булган таләпләр, яңа хужага (сатып алуыга) облигациягә хокукларның яңа хужасына (эмитентка) күчүгә, принципал (эмитентның) йөкләмәләрен үтәүгә бәйле рәвештә, кыйммәтле кәгазьләр турында Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән таләпләренң хокукларын тапшырудан (күчүдән) тыш, алдан язма ризалыгыннан башка (башка нигезләр буенча күчүгә) тапшырыла алмый.

11. Муниципаль гарантия гарантиядә күрсәтелгән очракларда һәм нигезләр (шул исәптән әлеге статьяның 6 пунктындагы 14 пунктчасында күрсәтелгән гарантның язма ризалыгыннан башка үзгәртелгән очракта), шулай ук бу статьяның 7 пунктында һәм Россия Федерациясе Бюджет кодексының 115-статьясындагы 5 пунктында билгеләнгән бурыч принципалы үтәлгәндә Гарант тарафыннан таныла.

12. Муниципаль гарантия буенча акча түлү турында бенефициар таләбе (гарантия үтәлеше турында бенефициар таләбе) гарантиядә билгеләнгән очракта гына (гарантияле очрак барлыкка килгәндә) гарантка бирелергә мөмкин. Гарантия үтәлеше турында бенефициар таләбе гарантиядә билгеләнгән тәртиптә, гарантиядә күрсәтелгән документларны кушып, язма рәвештә гарантка белдерелергә тиеш.

13. Бенефициар муниципаль гарантиядә һәм муниципаль гарантияне бирү турындагы килешүдә билгеләнгән срогыннан элек гарантияне үтәү турында таләпләрне, шул исәптән принципалның гарантиясе белән тәмин ителгән йөкләмәләрне үтәү срогын якынайта торган вакыйгалар (шартлар) вакытында да, күрсәтергә хокуклы түгел.

14. Гарант гарантия үтәлеше турында бенефициар таләбен кую турында принципалга хәбәр итәргә һәм принципалга таләпнең күчermәсен тапшырырга тиеш.

15. Гарант муниципаль гарантиядә билгеләнгән срокта, бенефициарның күрсәтелгән таләпкә кушып бирелгән документлар белән гарантия үтәлеше турындагы таләбен карарга һәм гарантия шартларына таләпләр һәм аңа кушып бирелгән документлар туры килү-килмәвен тикшерергә тиеш.

16. Түбәндә күрсәтелгән очракларда гарантия үтәлеше турында бенефициар таләбе һәм аңа кушып бирелгән документлар гарантия шартларына туры килми дип таныла һәм гарант бенефициарга аның таләбен канәгатьләндерүдән баш тарта:

1) таләп һәм (яисә) аңа кушып бирелгән документлар гарантка гарантия бирелгән срок (гарантиянең гамәлдә булу срогы) тәмамлангандан соң тапшырылганда;

2) таләп һәм (яисә) аңа кушып бирелгән документлар гарантка гарантиядә билгеләнгән тәртипне бозып, тапшырылганда;

3) таләп һәм (яисә) аңа кушып бирелгән документлар гарантия шартларына туры килмәгәндә;

4) бенефициар принципал һәм (яисә) өченче затлар тарафыннан тәкъдим ителгән принципалның гарантия белән тәмин ителгән йөкләмәләренә тиешле үтәләшкән кабул итүдән баш тартканда;

5) әлеге статьяның 7 пунктында һәм Россия Федерациясә Бюджет кодексының 115 статьясындагы 6 пунктында билгеләнгән очрақларда;

6) гарантиядә билгеләнгән башка очрақларда.

17. Гарантиянең үтәләше турында бенефициар таләбе һәм (яисә) аңа кушып бирелгән документлар нигезсез һәм (яисә) муниципаль гарантия шартларына туры килми дип танылган очрақта, гарант бенефициарга аның таләбен канәгатьләндерүдән баш тарту турында хәбәр итәргә тиеш.

18. Гарант бенефициар таләбенә каршы принципал тәкъдим итә алырлык каршылыкларны чыгарырга хокуклы. Гарант хәтта принципал каршылыклардан баш тарткан яки үз бурычын таныган очрақта да әлеге каршылыкларга хокукын югалтмый.

19. Гарантия үтәләше турында бенефициар таләбен һәм аңа кушып бирелгән документларны нигезле һәм муниципаль гарантиянең тиешле шартлары дип танылган очрақта, гарант гарантия буенча йөкләмәне гарантиядә билгеләнгән вакытта үтәргә тиеш.

20. Гарантның бенефициар каршындагы муниципаль гарантиядә каралган йөкләмәсә, гарантия белән тәмин ителгән принципалның срогы чыккан йөкләмәләре күләмендә акча түләве белән чикләнгән, ләкин ул гарантия суммасыннан да артмый.

21. Гарантның муниципаль гарантия буенча бенефициар алдындагы йөкләмәсә түбәндәге очрақларда туктатыла:

1) гарант бенефициарга гарантиядә билгеләнгән күләмдә акча түләгәндә;

2) гарантиядә билгеләнгән вакытның срогы (гарантиянең гамәлдә булу срогы) чыкканда;

3) принципал һәм (яисә) өченче затлар тарафыннан принципалның гарантия белән тәмин ителгән йөкләмәләре үтәлгән очрақта яки принципалның күрсәтелгән йөкләмәләре бүтән нигезләр буенча (бенефициар тарафыннан гарантка һәм (яисә) судка бирелгән гарантия үтәләше турында гарантка карата таләп булу-булмауга карамастан) туктатылганда;

4) гарантка кире кайтарып бирү юлы белән бенефициар үз хокукларыннан баш тартканда һәм (яисә) бенефициарның гарантия буенча гарантны йөкләмәләреннән азат итү турындагы язма гаризасы булганда, принципал тарафыннан гарантка Россия Федерациясә Бюджет кодексының 115 статьясында каралган гарантияне кире кайтару нәтижәсендә, мондый гарантия буенча бенефициарлар һәм киләчәктә алар барлыкка килү өчен нигезләр булмаган очрақта;

5) әгәр гарантия бирелгән принципал йөкләмәсә билгеләнгән срокта барлыкка килмәсә;

6) төп йөкләмәне туктатып (шул исәптән, бенефициар гарантка һәм (яисә) судка гарантияне үтәү турындагы гарантка таләпне белдергәннән соң, принципал

һәм (яисә) бенефициарны бетерү белән бәйле рәвештә)яисә аны гамәлгә яраксыз дип тану белән;

7) бенефициар тарафыннан башка затка тапшырылган яисә бенефициарга караган башка нигезләр буенча, гарантка карата гарантия буенча таләп хокуклары, төп йөкләмә буенча хокук һәм (яисә) вазыйфаларны биләү хокуклары гарантның алдан язмача ризалыгыннан башка өченче затка күчкәндә (облигациягә хокукларның яңа хужага (сатып алуы) күчүенә бәйле рәвештә кыйммәтле кәгазьләр турында Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән таләпләрне (хокукларын һәм бурычларын) тапшырудан (күчүдән) тыш);

8) принципал тарафыннан башка затка тапшырылган яки принципалга караган башка нигезләр буенча, төп йөкләмә буенча хокуклар һәм (яисә) бурычлар (бурычның) гарантның алдан язма ризалыгыннан башка өченче затка күчкәндә;

9) гарантияләрдә күрсәтелгән очрақларда һәм нигезләр буенча гарантияне соратып алу нәтижәсендә;

10) гарантиядә билгеләнгән башка очрақларда.

22. Гарантның гарантия буенча йөкләмәләре туктатылганнан соң бенефициарның гарантияне тотып калу күрсәтелгән гарантия буенча беринди хокуклары сакламый.

23. Муниципаль гарантияне туктату турында мәгълүматы булган гарант бу хакта бенефициарга һәм принципалга хәбәр итәргә тиеш.

Бенефициар һәм принципал муниципаль гарантияне соратып алуга яисә туктатуга китерә торган хәлләрнең килеп чыгуы турында мәгълүм булганда бу хакта гарантка хәбәр итәргә тиеш.

24. Гарант тарафыннан муниципаль гарантияне үтәү гарантның принципалга карата регресс таләбе хокукы барлыкка килүгә китерсә яки бенефициарның принципалга карата таләбе хокукларының гарантка юл куюы белән бәйле булса, мондый муниципаль гарантияне үтәү өчен акча тиешле бюджет кытлыгын финанслау чыганақларында исәпкә алына, ә мондый муниципаль гарантия буенча йөкләмәләрне үтәү бюджет кредиты бирү буларак чагыла.

25. Әгәр гарант тарафыннан муниципаль гарантияне үтәү гарантның принципалга карата регресс таләбе хокукы барлыкка килүгә китермәсә яки бенефициарның принципалга карата таләп хокукы гарантка юл кую белән бәйле булмаса, мондый муниципаль гарантияне үтәү өчен акча тиешле бюджет чыгымнарында исәпкә алына.

26. Гарант тарафыннан, гарантия буенча йөкләмәләрнең тулы күләмдә яисә нинди дә булса өлешен үтәү йөзеннән, түләнгән акчалар регрессы тәртибдә гарантка кайтару яисә гарантка бенефициарның принципалга карата бирелгән таләп хокукларын үтәү йөзеннән алынган акчалар, бюджет кредитларын кире кайтару буларак чагылдырыла.

27. Муниципаль гарантияләр белән тәмин ителгән кредитлар һәм займнар максатчан булырга тиеш.

28. Муниципаль гарантия белән тәмин ителгән кредит (займ) акчаларын максатсыз файдалану факты ачыкланган очрақта, муниципаль гарантия бирү турында шартнамәдә билгеләнгән йөкләмәләрне үтәмәгән яисә тиешенчә үтәмәгән очрақта, принципал һәм бенефициар Россия Федерациясе законнарында, муниципаль гарантия бирү турында килешүдә билгеләнгән рәвештә жавап тоталар.

29. Бенефициарлары билгесез затлар булып торган йөкләмэләрне тээмин итүдә бирелә торган муниципаль гарантиянең үзенчәлекләре Россия Федерациясе Бюджет кодексы белән билгеләнә.

30. Муниципаль кыйммәтле кәгазьләр эмиссиясе нәтижәсендә барлыкка килгән йөкләмэләр буенча муниципаль гарантияләрне бирү һәм үтәү үзенчәлекләре Россия Федерациясе Бюджет кодексы белән билгеләнә.

31. Муниципаль гарантияләрне бирү тәртибе һәм шартлары Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм аның нигезендә кабул ителгән әлеге карар белән билгеләнә.

24 статья. Россия Федерациясе валютасында муниципаль гарантияләр программасы

1. Россия Федерациясе валютасында муниципаль гарантияләрнең программасы чираттагы финанс елында һәм план чорында бирелә торган Россия Федерациясе валютасында муниципаль гарантияләрнең түбәндәге белешмәләрне күрсәтеп бирелә торган исемлегеннән гыйбарәт:

һәр юнәлеш (максат), категория (төркем) һәм (яисә) гарантиянең һәр юнәлеше (максаты) буенча принципаллар атамалары буенча күрсәтеп гарантияләр күләмен күрсәтеп, гарантияләү юнәлешләре (максатлары);

2) гарантияләрнең гомуми күләме;

3) принципалга гарантның регресс таләбе булу (булмау);

4) гарантияләр бирүнең һәм үтәүнең башка шартлары.

2. Россия Федерациясе валютасында белдерелгән йөкләмэләр буенча муниципаль гарантияләре бары тик Россия Федерациясе валютасында гына бирелә һәм үтәлә.

3. Россия Федерациясе валютасындагы муниципаль гарантияләр программасы бюджет турындагы тиешле карарга кушымта булып тора.»;

25 статья. Чит ил валютасында муниципаль гарантияләр программасы

1. Чит ил валютасындагы муниципаль гарантияләр программасы чираттагы финанс елында һәм план чорында бирелә торган чит ил валютасындагы муниципаль гарантияләрнең түбәндәге белешмәләрне күрсәтеп исемлегеннән гыйбарәт:

һәр юнәлеш (максат), категория (төркем) һәм (яисә) гарантиянең һәр юнәлеше (максаты) буенча принципаллар атамалары буенча күрсәтеп гарантияләр күләмен күрсәтеп, гарантияләү юнәлешләре (максатлары);

2) гарантияләр һәм алар тарафыннан тээмин ителгән йөкләмэләр буенча йөкләмэләр валютасы;

3) гарантияләрнең гомуми күләме;

4) гарантның принципалларга карата регресс таләбе хокукы булу (булмау) ;

5) гарантияләрне бирү һәм үтәүнең башка шартлары.

2. Муниципаль гарантия муниципаль гарантия белән тээмин ителә торган йөкләмэләр белдерелгән валютада бирелә һәм үтәлә.

3. Чит ил валютасындагы муниципаль гарантияләр программасы бюджеты турындагы тиешле карарга кушымта булып тора

26 статья. Муниципаль хисаплашулар

1. Районның муниципаль эчке хисаплашулар дигәндә муниципаль кыйммәтле кәгазьләрне урнаштыру юлы белән һәм Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларыннан һәм кредит оешмаларыннан кредитлар рәвешендә жирле бюджетка Район исеменнән заем акчаларын жәлеп итү аңлашыла, алар буенча Районның заемчы буларак бурыч йөкләмәләре барлыкка килә.

2. Районның муниципаль тышкы хисаплашулар дигәндә Россия Федерациясе тарафыннан максатчан чит ил кредитларын куллану кысаларында Район исеменнән федераль бюджеттан жирле бюджетка кредитлар жәлеп итү аңлашыла, алар буенча Россия Федерациясе алдында чит ил валютасында белдерелгән Район бурыч йөкләмәләре барлыкка килә.

3. Муниципаль тышкы хисаплашулар чираттагы финанс елына һәм план чорына Россия Федерациясенә тышкы дәүләт хисаплашулары программасына кертелгән проектларны финанслау максатларында гамәлгә ашырыла.

4. Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм Район уставы нигезендә Район исеменнән муниципаль хисаплашуларны гамәлгә ашыру хокукына жирле администрация (Районның башкарма-боеру органы) ия була.

5. Муниципаль кыйммәтле кәгазьләрне урнаштыру түбәндәге шартларны үтәгәндә Район тарафыннан гамәлгә ашырыла:

1) Районның бурыч йөкләмәләре буенча кичектерелгән бурычлары булмау;

2) Районның кредит рейтингы Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан билгеләнә торган дәрәжәдән ким булмау, бер яисә берничә рейтинг гамәлен башкаручы юридик затлар исемлегә Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан билгеләнә.

6. Россия Федерациясе Бюджет кодексының 107 статьясы һәм Татарстан Республикасы Бюджет кодексының 31 статьясы нигезендә Районны бурыч тотрыклылыгының уртача дәрәжәсе булган заемчылар төркеменә кергән очракта, Район муниципаль хисаплашулар башкарырга, Россия Федерациясе Бюджет кодексының 107 статьясындагы 5 пунктында каралган Районның бурыч тотрыклылыгы күрсәткечләрен бурыч тотрыклылыгының дәрәжәсе түбән булган заемчылар төркеменә кертүгә китерә торган күләмнәргә кадәр муниципаль гарантияләр бирергә хокуклы түгел.

7. Район, Россия Федерациясе Бюджет кодексының 107 статьясы һәм әлеге Кодексның 31 статьясы нигезендә бурыч тотрыклылыгының уртача дәрәжәсенә ия булган заемчылар төркеменә кергән очракта, чираттагы финанс елына һәм план чорына (чипаттагы финанс елына) муниципаль эчке һәм тышкы дәүләт хисаплашулары, муниципаль гарантияләр программаларын, шулай ук күрсәтелгән программаларга үзгәрешләрне бары тик Татарстан Республикасы Финанс министрлыгы белән килештергән очракта, муниципаль хисаплашуларын гамәлгә ашырырга, муниципаль гарантияләр бирергә хокуклы.

8. Россия Федерациясе Бюджет кодексының 107 статьясы һәм әлеге Кодексның 31 статьясы нигезендә бурыч тотрыклылыгының түбән дәрәжәсенә ия булган заемчылар төркеменә кергән очракта, Район муниципаль хисаплашулар башкарырга, Россия Федерациясе Бюджет кодексының 107 статьясындагы 5 пунктында каралган Районның бурыч тотрыклылыгы күрсәткечләрен бурыч тотрыклылыгының дәрәжәсен күтәрүгә китерә торган күләмнәргә кадәр муниципаль гарантияләр бирергә хокуклы түгел.

9. Район Россия Федерациясе Бюджет кодексының 107 статьясы һәм әлеге Кодекстың 31 статьясы нигезендә Район бурыч тотрыклылыгы түбән дәрәжәдә булган заемчылар төркеменә кертелгән очракта, эчке муниципаль хисаплашуларын Районның кыйммәтле кәгазьләрен бары тик рефинанслау максатларында гына, кредит оешмаларынан кредитлар рәвешендә һәм жирлекнең кыйммәтле кәгазьләрен урнаштыру юлы белән, шулай ук Россия Федерациясе Бюджет кодексының 107 статьясындагы 9 пунктында һәм әлеге Кодекстың 31 статьясындагы 7 пунктында каралган Районның түләү сәләтен торгызу планы кысаларында Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларынан бирелгән максатчан бюджет кредитлары рәвешендә гамәлгә ашырырга хокуклы.

10. Район Россия Федерациясе Бюджет кодексының 107 статьясы һәм әлеге Кодекстың 31 статьясы нигезендә бурыч тотрыклылыгы түбән дәрәжәдә булган заемчылар төркеменә кертелгән очракта, муниципаль тышкы хисаплашуларны гамәлгә ашырырга һәм муниципаль гарантияләренә чит ил валютасында бирергә хокуксыз була.

11. Район Россия Федерациясе Бюджет кодексының 107 статьясы һәм әлеге Кодекстың 31 статьясы нигезендә бурыч тотрыклылыгы түбән дәрәжәдә булган заемчылар төркеменә кертелгән очракта, Россия Федерациясе валютасында чираттагы финанс елына һәм план чорына муниципаль эчке хисаплашулар, муниципаль гарантияләр программаларны Россия Федерациясе валютасында чираттагы финанс елына һәм план чорына (чираттагы финанс елына) эчке һәм тышкы муниципаль хисаплашулар, муниципаль гарантияләр программаларын), шулай ук күрсәтелгән программаларга үзгәрешләренә бары тик Россия Федерациясе Финанс министрлыгы (Татарстан Республикасы Финанс министрлыгы) белән килештергән очракта гына, дүүләт (муниципаль) хисаплашуларын гамәлгә ашырырга, дүүләт (муниципаль) гарантияләрен бирергә хокуклы.

12. Россия Федерациясе Бюджет кодексының 107 статьясындагы 9 пунктында каралган Районның түләү сәләтен торгызу планы кысаларында Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларынан бирелгән максатчан бюджет кредитлары буенча Район йөкләмәләренә реструктуризацияләү уздыру рөхсәт ителми.

27 статья. Чит ил валютасында Район тарафыннан гарантияләр бирү һәм хисаплашуларны гамәлгә ашыру үзенчәлекләре.

1. Район Россия Федерациясеннән чит ил валютасындагы хисаплашуларны гамәлгә ашырырга, Россия Федерациясеннән, Россия Федерациясе Бюджет кодексының 103 статьясындагы 25 пункты нигезләмәләрен исәпкә алып, жәлеп ителгән максатчан чит ил кредитлары акчаларын Россия Федерациясе тарафыннан куллану кысаларында гына чит ил валютасында гарантияләр бирергә хокуклы.

28 статья. Муниципаль бурыч алуларның чик күләме

1. Тиешле финанс елына муниципаль бурыч алуларның чик күләме дип тиешле финанс елына муниципаль эчке һәм тышкы бурыч алулар программалары буенча жирле бюджетка акча жәлеп итүнең жыелма күләме аңлашыла.

2. Жирле бюджетка акча жәлеп итү күләме чираттагы финанс елына һәм план чорына (чираттагы финанс елына) муниципаль эчке һәм тышкы бурыч алулар программалары белән билгеләнә, һәм тиешле финанс елында акчаларны жәлеп

итүнең гомуми суммасы, Россия Федерациясе Бюджет кодексының 103 һәм 104 статьялары нигезләмэләрен исәпкә алып, жирле бюджет кытлыгын финанслауга жибәрелә торган акчаларның гомуми суммасыннан һәм жирле бюджет турында тиешле финанс елына расланган Район бурыч йөкләмэләрен түләү күләмнәреннән артмаска тиеш.

3. Финанс хисабы елында Район хисаплашуларының гомуми суммасы жирле бюджет кытлыгын финанслауга юнәлдерелгән акчаларның һәм финанс хисабы елы йомгаклары буенча агымдагы елның 1 гыйнварына барлыкка килгән Районның бурыч йөкләмэләрен түләү күләмнәренә гомуми суммасыннан артып киткән очракта, күрсәтелгән арттыру суммасында жирле бюджет акчаларының калдыклары Россия Федерациясе Бюджет кодексының 96 статьясында каралган максатларга, агымдагы финанс елына хисаплашуларның иң чик күләмен киметеп, юнәлдерелгә тиеш.

29 статья. Муниципаль эчке хисаплашулар программасы

1. Чираттагы финанс елына һәм план чорына (чираттагы финанс елына) муниципаль эчке хисаплашулар программасы чираттагы финанс елында һәм план чорында (чираттагы финанс елында) түләнелә торган һәм (яисә) юкка чыгарыла торган тиешле бурыч йөкләмэләре төрләре буенча муниципаль эчке хисаплашулар исемлегеннән гыйбарәт.

2. Муниципаль эчке хисаплашулар программасы белән түбәндәгеләр билгеләнә:

1) чираттагы финанс елында һәм план чорында жирле бюджет бюджетына акчаларны жәлеп итү күләмнәре һәм муниципаль эчке хисаплашуларын гамәлгә ашырганда бурыч йөкләмэләре төрләре буенча барлыкка килә торган бурыч йөкләмэләрен каплауның иң чик сроклары;

2) Россия Федерациясе валютасында белдерелгән муниципаль бурыч йөкләмэләрен тиешле бурыч йөкләмэләре төрләре буенча түләү күләмнәре.

3. Чираттагы финанс елына һәм план чорына (чираттагы финанс елына) муниципаль эчке хисаплашулар программасы чираттагы финанс елына һәм план чорына (чираттагы финанс елына) тиешле бюджет турында карарга кушымта булып тора.

4. Россия Федерациясе Бюджет кодексының 105 статьясы нигезендә муниципаль эчке бурыч үткөрү муниципаль эчке хисаплашулар программасында чагылдырылмый.

30 статья . Муниципаль тышкы хисаплашулар программасы

1. 1. Чираттагы финанс елына һәм план чорына (чираттагы финанс елына) муниципаль тышкы бурыч алулар программасы максатчан чит ил кредитларын һәм (яисә) чираттагы финанс елында һәм план чорында (чираттагы финанс елында) чит ил валютасында түләнгән чит ил кредитларын куллану кысаларында федераль бюджеттан чит ил валютасында жәлеп ителә торган һәм (яисә) чит ил валютасында түләнгән бюджет кредитлары исемлегеннән гыйбарәт.

2. Муниципаль тышкы хисаплашулар программасы белән түбәндәгеләр билгеләнә:

1) чираттагы финанс елында һәм план чорында (чираттагы финанс елында) максатчан чит ил кредитларыннан файдалану кысаларында жирле бюджетка

акчалар жәлеп итү күләме һәм федераль бюджеттан жирле бюджетка чит ил валютасында жәлеп ителә торган бюджет кредитлары буенча барлыкка килә торган бурыч йөкләмәләрен каплау сроклары;

2) чираттагы финанс елында һәм план чорында (чираттагы финанс елында) максатчан чит ил кредитларыннан файдалану кысаларында жирле бюджетка федераль бюджеттан чит ил валютасында жәлеп ителгән бюджет кредитлары буенча Районның йөкләмәләрен каплау күләме.

3. Чираттагы финанс елына һәм план чорына (чираттагы финанс елына) муниципаль тышкы хисаплашулар программасы чираттагы финанс елына һәм план чорына (чираттагы финанс елына) жирле бюджет турында карарга кушымта булып тора.

31 статья. Муниципаль бурыч китабы

1. Муниципаль бурыч китабын алып бару Районның финанс-бюджет палатасы тарафыннан гамәлгә ашырыла.

Бурыч йөкләмәләре турында мәгълүмат күрсәтелгән орган тарафыннан тиешле йөкләмәләр барлыкка килгән вакыттан алып биш эш көненнән артмаган чорда муниципаль бурыч китабына кертелә.

2. Муниципаль бурыч китабына әлеге йөкләмәләр төрләре буенча Районның бурыч йөкләмәләре күләме, аларның барлыкка килү һәм үтәлү датасы, йөкләмәләрне тәмин итү рәвешләре турында белешмәләр, шулай ук составына, аны муниципаль бурыч китабына кергү тәртибе һәм вакыты Район башкарма комитеты тарафыннан билгеләнә торган башка мәгълүмат кертелә.

Муниципаль бурыч кенәгәсендә районның бурыч йөкләмәләрен исәпкә алу, бюджет законнарында билгеләнгән тышкы һәм эчке бурыч билгеләмәләреннән чыгып, аның барлыкка килүе буенча акчалата йөкләмә билгеләнгән бурыч валютасында гамәлгә ашырыла. Районның муниципаль бурыч кенәгәсендә шул исәптән Муниципаль бурыч йөкләмәләрен үтәү буенча кичектерелгән бурычлар турында мәгълүмат исәпкә алына.

3. Муниципаль бурыч кенәгәсендә чагылдырылган районның бурыч йөкләмәләре турында мәгълүмат әлеге орган тарафыннан билгеләнгән күләмдә, тәртиптә һәм срокларда Татарстан Республикасы Финанс министрлыгына тапшырылырга тиеш.

Татарстан Республикасы Финанс министрлыгына тапшырылган бурыч йөкләмәләре турындагы белешмәләрнең дәрәжәгә өчен районның финанс-бюджет палатасы җавап бирә.

32 статья. ФРайон бюджетыннан бирелә торган бюджетара трансфертлар формалары.

Район бюджетыннан бюджетара трансфертлар формасында түбәндәгеләр бирелә:

жирлекләрнең бюджет тәмин ителешен тигезләүгә район бюджетыннан дотацияләр;;

Россия Федерациясе Бюджет Кодексының 133 һәм 140 статьяларында һәм Татарстан Республикасы Бюджет кодексының 44.6 статьясында билгеләнгән очрактарда район бюджетыннан шәһәр, авыл жирлекләре бюджетларына субвенцияләр;

муниципаль берәмлекләр бюджетларына субсидияләр;

Татарстан Республикасы Бюджет кодексының 44.10 статьясында билгеләнгән очракларда Татарстан Республикасы бюджетына субсидияләр бирү;

Башка бюджетара трансфертлар.

Район бюджетыннан шәһәр, авыл җирлекләре бюджетларына бюджетара трансфертлар (төзелгән килешүләр нигезендә җирле эһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү вәкаләтләренә бер өлешен гамәлгә ашыруга бюджетара трансфертлардан тыш) җирле үзидарә органнары тарафыннан шәһәр, авыл җирлекләре бюджетларына район бюджетыннан шәһәр, авыл җирлекләре бюджетларына бюджетара трансфертлар бирү кагыйдәләрендә билгеләнгән шартларны үтәгәндә бирелә.

Шәһәр, авыл җирлекләре бюджетларына дотацияләр исәпләү һәм бирү буенча Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга муниципаль районнар бюджетларына бирелә торган Татарстан Республикасы бюджеты, шул исәптән муниципаль районнар бюджетларына бирелә торган субвенцияләр исәбенән район бюджетыннан шәһәр, авыл җирлекләре бюджетларына дотацияләр исәпләү һәм бирү буенча бирелә торган бюджетара трансфертлар (субвенцияләрдән тыш) шәһәр, авыл җирлекләре бюджетларына Татарстан Республикасы бюджетыннан бюджетара трансфертлар бирүнең тиешле җирле үзидарә органнары тарафыннан Татарстан Республикасы Бюджет кодексының 44 статьясында каралган төп шартларын үтәгән очракта бирелә. Максатчан билгеләнеше булган субсидияләр, субвенцияләр һәм башка бюджетара трансфертлар Татарстан Республикасы бюджетыннан булган җирле бюджетлардан бюджетара трансфертларны бирү максатлары, тәртибе һәм шартлары Татарстан Республикасы законнары һәм (яисә) башка норматив хокукый актлары нигезендә кабул ителгән район Советы карарлары белән билгеләнә.»

33 статья. Җирлекләренә бюджет тәмин ителешен тигезләүгә район бюджетыннан дотацияләр бирү тәртибе

1. 1. Җирлекләренә бюджет тәмин ителешен тигезләүгә район бюджетыннан дотацияләр район составына керүче җирлекләргә Россия Федерациясе Бюджет кодексы таләпләре һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә кабул ителә торган район Советы карарлары нигезендә бирелә.

Җирлекләренә бюджет тәмин ителешен тигезләүгә район бюджетыннан дотацияләренә гомуми күләме ел саен чираттагы финанс елына (чираттагы финанс елына һәм план чорына) район бюджеты проектын төзегәндә җирлекләренә бюджет тәмин ителешен тигезләүгә район составына керүче җирлекләр бюджетларына бирелә торган дотацияләренә суммар күләме буларак билгеләнә һәм җирлекләренә гомуми ихтыяҗлары һәм керем мөмкинлекләре бәяләрендәге аерманы һәм җирлекләренә бюджет тәмин ителешен тигезләүгә Татарстан Республикасы Бюджет кодексының 44.1 статьясындагы 5 пункттында билгеләнгән тәртиптә бирелә торган дотацияләренә исәпкә алып, җирлекләренә хисап бюджет тәмин ителешен тигезләү критериена ирешү зарурлыгынан чыгып исәпләнелә.

Җирлекләренә бюджет тәмин ителешен тигезләүгә муниципаль берәмлекләр арасында, Татарстан Республикасы Бюджет кодексының 44.1 статьясындагы 5 пункттында билгеләнгән тәртиптә бирелә торган дотацияләрдән тыш, район

бюджетыннан дотацияләрне бүлү, Татарстан Республикасы Бюджет кодексына 12 нче кушымта белән билгеләнгән тәртип нигезендә гамәлгә ашырыла.

2. Жирлекләрнең бюджет тәмин ителешен тигезләүгә Район бюджетыннан дотацияләр күләме һәм аларны бүлү Чираттагы финанс елына (чираттагы финанс елына һәм план чорына) район бюджеты турында район Советы карары белән раслана.

Әгәр Район бюджеты проекты чираттагы финанс елына һәм план чорына расланса, план чорына шәһәр, авыл жирлекләре арасында план чорына Район бюджетыннан бюджет тәмин ителешен тигезләүгә дотацияләр күләмен план чорының беренче елына расланган дотацияләрнең гомуми күләменнән 20 проценттан артмаган һәм план чорының икенче елына расланган күрсәтелгән дотацияләрнең гомуми күләменен 20 проценттан артмаган күләмен раслау рөхсәт ителә.

3. Жирлекләрнең бюджет тәмин ителешен тигезләүгә Район бюджетыннан дотацияләр, Татарстан Республикасы Бюджет кодексының 44.1 статьясындагы 5 пункттында билгеләнгән тәртиптә бирелә торган дотацияләрдән тыш, хисаплы бюджет тәмин ителеше Район шәһәр һәм авыл жирлекләренең хисаплы бюджет тәмин ителешен тигезләү критерие буларак билгеләнгән дәрәжәдән артмаган шәһәр һәм авыл жирлекләренә бирелә.

Жирлекләрнең хисаплы бюджет тәмин ителеше, шәһәр һәм авыл жирлеге бюджеты тарафыннан салым базасыннан (салым потенциалыннан) чыгып алынырга мөмкин булган бер кешегә салым керемнәренен һәм халык структурасындагы аермаларны, социаль-икътисадый, климат, географик һәм башка объектив факторларны һәм бер кешегә карата муниципаль хезмәт күрсәтүләр хакына тәсир итә торган шартларны исәпкә алып, район жирлекләре буенча уртача күрсәткечкә охшаш күрсәткеч белән билгеләнә.

Бюджет тәмин ителешенен исәп-хисап дәрәжәсе шәһәр һәм авыл жирлекләре буенча шәһәр һәм авыл жирлекләренен салым керемнәре чагыштырмасын тәмин итә торган бердәм методика буенча, бюджет хезмәтләре исемлеге һәм бер кешегә исәпләгәндә муниципаль хезмәтләр күрсәтү бәясенә тәсир итә торган факторларны һәм шартларны характерлый торган күрсәткечләр исемлеге буенча билгеләнә, шәһәр һәм авыл жирлекләре өчен аерым билгеләнергә мөмкин.

Жирлекләрнең хисаплы бюджет тәмин ителеше дәрәжәсен билгеләгәндә, хисап чорында факттагы керемнәр һәм чыгымнар күрсәткечләрен һәм (яисә) аерым жирлекләрнең фаразлана торган керемнәре һәм чыгымнары күрсәткечләрен куллану рөхсәт ителми.

4. 4. Әлеге статьяның 3 пункттында каралган дотацияләрне биргән очракта, районның финанс органы район бюджетыннан жирлекләрнең бюджет тәмин ителешен тигезләүгә дотацияләр алучы муниципаль берәмлекләренен жирле администрация башлыктары (башкарма-боеру органнары житәкчеләре) белән жирлекләрнең социаль-икътисадый үсеше һәм жирлекнең муниципаль финансларын савыктыру чаралары каралган килешүләр төзүгә хокуклы.

Әлеге пунктта күрсәтелгән килешүләр төзү тәртибе, сроклары һәм килешүләргә таләпләр жирле администрация (башкарма-боеру органы) тарафыннан билгеләнә.

Статья 34. Татарстан Республикасы бюджетына Район бюджетыннан субсидияләр

1. Район бюджетыннан Татарстан Республикасы бюджетына субсидияләр Татарстан Республикасы Бюджет кодексының 44.10 статьясында билгеләнгән тәртиптә бирелә.

2. Әлеге статьяның 1 пунктында күрсәтелгән бюджетара субсидияләр Татарстан Республикасы бюджеты турында Татарстан Республикасы Законы нигезендә Район бюджетында карала.

35 статья. Район бюджетыннан муниципаль берәмлекләр бюджетларына субсидияләр

1. Район Советы карарларында каралган очракларда һәм тәртиптә Россия Федерациясе Бюджет кодексы таләпләре нигезендә Татарстан Республикасы Бюджет кодексы, башка муниципаль берәмлекләр бюджетларына жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә хәл итү буенча жирле үзидарә органнары вәкаләтләрен үтәгәндә барлыкка килә торган чыгым йөкләмәләрен финанслашу максатларында район бюджетыннан субсидияләр бирелергә мөмкин.

2. Әлеге статьяда күрсәтелгән субсидияләр бирүнең максатлары һәм шартлары Район Советы карары белән билгеләнгән тәртиптә төзелә торган жирле администрацияләр арасында килешүләр белән билгеләнә.

36 статья. Район бюджетыннан шәһәр, авыл жирлекләре бюджетларына башка бюджетара трансфертлар

Россия Федерациясе Бюджет кодексы, Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасының тиешле законнары нигезендә кабул ителә торган Район Советы карарларында каралган очракта һәм тәртиптә, Район бюджетыннан башка бюджетара трансфертлар, шул исәптән төзелгән килешүләр нигезендә жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә хәл итү вәкаләтләренә бер өлешен гамәлгә ашыруга бюджетара трансфертлар да бирелергә мөмкин.

2 БҮЛЕК. РАЙОН БЮДЖЕТЫ ПРОЕКТЫН ТӨЗҮ

37 статья. Гомуми нигезләмәләр

1. Районның чираттагы финанс елына (чираттагы финанс елына һәм план чорына) бюджеты проекты Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә һәм аның таләпләрен үтәп кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы, Район уставы һәм әлеге Нигезләмә нигезендә Район башкарма комитеты билгеләгән тәртиптә һәм срокларда төзелә.

2. Бюджет проекты районның чыгым йөкләмәләрен финанс белән тәмин итү максатларында районның социаль-иқтисадый үсеш фаразы, муниципаль программалар, бюджет һәм салым сәясәтенең төп юнәлешләре нигезендә төзелә.

3. Район бюджеты проекты Район Советының муниципаль хокукый акты нигезендә бер елга (чираттагы финанс елына) яисә өч елга (чираттагы финанс елына һәм план чорына) төзелә һәм раслана.

38 статья. Район бюджеты проектын төзү өчен кирәкле белешмәләр

1. Бюджет проектын вакытында һәм сыйфатлы итеп төзү максатларында Район бюджетын төзү өчен җаваплы органнар дәүләт хакимияте органнарыннан, шулай ук Мөслим муниципаль районының җирле үзидарә органнарыннан кирәкле белешмәләр алырга хокуклы.

2. Район бюджеты проектын төзү түбәндәгеләргә нигезләнә:

- Россия Федерациясе Президентының Бюджет юлламасына;

Татарстан Республикасы Президентының Татарстан Республикасы Дәүләт Советына юлламасына;

- Районның социаль-иқтисади үсеш фаразына;

- бюджет һәм салым сәясәтенә төп юнәлешләренә;

- муниципаль программаларга;

39 статья. - Районның социаль-иқтисади үсеш фаразы;

1. Районның социаль-иқтисади үсеш фаразы чираттагы финанс елына яки чираттагы финанс елына һәм план чорына эшләнә.

2. Районның социаль-иқтисади үсеш фаразы район Башкарма комитеты билгеләгән тәртиптә ел саен эшләнә.

3. Районның социаль-иқтисади үсеш фаразы район Башкарма комитеты тарафыннан район Советына бюджет проектын кертү турында карар кабул ителү белән бер үк вакытта хуплана.

4. Чираттагы финанс елына (чираттагы финанс елы һәм план чорына) социаль-иқтисади үсеш фаразы план чоры параметрларын төгәлләштерү һәм план чорының икенче елы параметрларын өстәү юлы белән эшләнә.

Социаль-иқтисади үсеш фаразына аңлатма язуында фараз параметрларын нигезләү, шул исәптән, фаразланган үзгәрешләренә сәбәпләрен һәм факторларын күрсәтеп, элек расланган параметрлар белән чагыштыру китерелә.

5. Бюджет проектын төзү яисә карау барышында Районның социаль-иқтисади үсеш фаразын үзгәртү район бюджеты проектынның төп характеристикаларын үзгәртүгә китерә.

40 статья. Бюджет керемнәрен фаразлау

1. Бюджет керемнәре Район бюджеты турындагы карар проектын Район Советына Россия Федерациясе салым һәм җыемнар турындагы законнар, шулай ук Россия Федерациясе законнары, Татарстан Республикасы законнары һәм Район Советының салым булмаган керемнәрен билгели торган муниципаль хокукый актлары турындагы закон проектын кертү көненә гамәлдә булган шартларда Районның социаль-иқтисади үсеш фаразы нигезендә фаразлана.

2. Бюджет керемнәрен (чыгымнарын) үзгәртүгә китерә торган, Район Советына җирле бюджет чираттагы финанс елына (чираттагы финанс елы һәм план чоры) турында карар проектын керткәннен соң кабул ителгән, Район Советының салымнар һәм җыемнар турындагы норматив-хокукый актларына үзгәрешләр кертүне күздә тоткан Район Советы норматив-хокукый актлары, чираттагы финанс елыннан соң килгән елның 1 гыйнварына, район Советы норматив хокукый актларының үз көченә керүе турындагы нигезләмәләренә үз эченә алырга тиеш.

41 статья. Бюджет ассигнованиеләрен планлаштыру

1. Бюджет ассигнованиеләрен планлаштыру Районның Финанс-бюджет палатасы тарафыннан билгеләнгән методика нигезендә һәм тәртиптә тормышка ашырыла.

2. Бюджет ассигнованиеләрен планлаштыру гамәлдәге һәм кабул ителә торган йөкләмәләрне үтәүгә бюджет ассигнованиеләре буенча аерым гамәлгә ашырыла.

3. Бюджет һәм автоном учреждениеләр тарафыннан муниципаль хезмәтләр күрсәтүгә (эшләр башкаруга) бюджет ассигнованиеләрен планлаштыру, чираттагы финанс елына (чираттагы финанс елына һәм план чорына) муниципаль заданиене, шулай ук хисап финанс елында һәм агымдагы финанс елында аның үтәлешен исәпкә алып гамәлгә ашырыла.

42 статья. Муниципаль программалар

1. Муниципаль программалар Район Башкарма комитеты тарафыннан раслана. Муниципаль программаларны тормышка ашыру сроклары Район Башкарма комитеты тарафыннан алар билгеләгән тәртиптә билгеләнә. Муниципаль программаларны эшләү, күрсәтелгән программаларны формалаштыру һәм гамәлгә ашыру турында карарлар кабул итү тәртибе Район башкарма комитетының муниципаль хокукый акты белән билгеләнә.

2. Муниципаль программаларны гамәлгә ашыруны финанс белән тәмин итүгә бюджет ассигнованиеләре күләме, программаны раслаган муниципаль хокукый акт нигезендә, бюджет чыгымнарының һәр максатчан статьясы буенча бюджет турындагы карар белән раслана.

Чираттагы финанс елыннан башлап тормышка ашырылырга тәкъдим ителгән муниципаль программалар, шулай ук элек расланган муниципаль программаларга үзгәрешләр Район Башкарма комитеты тарафыннан билгеләнгән срокларда расланырга тиеш.

Муниципаль программалар бюджет турындагы карар үз көченә кергән көннән алып ике айдан да соңга калмыйча туры китерелергә тиеш.

3. Һәр муниципаль программа буенча ел саен аны тормышка ашыруның нәтижәлелеген бәяләү үткәрелә. Күрсәтелгән бәяләүне үткәрү тәртибе һәм аның критерийлары Район Башкарма комитеты тарафыннан билгеләнә.

Күрсәтелгән бәяләү нәтижәләре буенча Район Башкарма комитеты тарафыннан элек расланган муниципаль программаның чираттагы финанс елыннан башлап туктатылырга яки үзгәртүгә, шул исәптән муниципаль программаны тормышка ашыруны финанс белән тәмин итүгә бюджет ассигнованиеләре күләмен үзгәртү кирәклегенә турында Карар кабул ителергә мөмкин.

43 статья. Бюджет проектын төзү тәртибе һәм вакытлары

Район бюджеты проектын төзү тәртибе һәм сроклары район башкарма комитеты тарафыннан район Советының бюджет законнарында һәм муниципаль хокукый актларында билгеләнгән таләпләрне үтәп билгеләнә.

3 БҮЛЕК. БЮДЖЕТНЫ КАРАУ ҺӘМ РАСЛАУ

44 статья. Район бюджетын карау һәм раслау нигезләре.

1. Бюджет турындагы карарда район бюджетының төп характеристикалары булырга тиеш, аларга бюджет керемнәренә гомуми күләме, чыгымнарның гомуми

күләме, бюджет дефицита (профицит), шулай ук бюджет законнарында, район Советының муниципаль хокукый актларында билгеләнгән башка күрсәткечләр (бюджет турындагы карарлардан тыш) керә.

2. Район бюджеты турындагы карар белән раслана:

- бюджет керемнәренә баш администраторлары исемлегә;

Район бюджеты кытлыгын финанслау чыганакаларының Баш администраторлары исемлегә;

район бюджеты чыгымнары классификациясенә чыгымнар төрләре бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан статьялары, төркемнәре (төркемнәре һәм төркемнәре) буенча бюджет ассигнованиеләрен бүлү;

чираттагы финанс елына (чираттагы финанс елы һәм план чорына) Район бюджеты чыгымнарының ведомство структурасы;

гавами норматив йөкләмәләренә үтәүгә жибәрелә торган бюджет ассигнованиеләренә гомуми күләме;

Чираттагы финанс елында һәм план чорында Россия Федерациясә бюджет системасының башка бюджетларына башка бюджетлардан алына торган һәм (яисә) бирелә торган бюджетара трансфертлар күләме;

- чираттагы финанс елына һәм план чорының беренче елына бюджет расланса, шартлы рәвештә расланучы (расланган) чыгымнарның гомуми күләме, план чорының беренче елына, бюджет чыгымнарының гомуми күләменә кимендә 2,5 проценты күләмендә (максатчан билгеләнеше булган Россия Федерациясә бюджет системасының башка бюджетларыннан бюджетара трансфертлар исәбеннән каралган бюджет чыгымнарын исәпкә алмыйча), һәм план чорының икенче елына, бюджет чыгымнарының гомуми күләменә кимендә 5 проценты күләмендә (максатчан билгеләнеше булган Россия Федерациясә бюджет системасының башка бюджетларыннан бюджетара трансфертлар исәбеннән каралган бюджет чыгымнарын исәпкә алмыйча);

чираттагы финанс елына (чираттагы финанс елына һәм план чорына) район бюджеты кытлыгын финанслау чыганакалары;

муниципаль эчке бурычның иң югары чиге һәм (яисә) муниципаль тышкы бурычның иң югары чиге, Чираттагы финанс елыннан һәм план чорының һәр елыннан соң килүче елның 1 гыйнварына, шул исәптән муниципаль гарантияләр буенча бурычның иң югары чиген күрсәтеп, муниципаль гарантиянең иң югары чиге;

Район Советының муниципаль хокукый акты белән билгеләнгән район бюджетының башка күрсәткечләре.

3. Чираттагы финанс елына һәм план чорына район бюджеты расланган очракта, бюджет турында карар проекты расланган район бюджетының планлы чор параметрларын үзгәртү һәм аларга бюджет проектының план чорының икенче елы параметрларын өстәү юлы белән раслана.

Бюджетның план чоры параметрларын үзгәртү Район Советының муниципаль хокукый акты нигезендә башкарыла.

Район бюджеты чыгымнарының ведомство структурасы күрсәткечләрен үзгәртү расланган бюджет ассигнованиеләрен арттыру яисә кыскарту, яки Район бюджеты чыгымнарының өстәмә максатчан статьялары һәм (яисә) төрләре буенча бюджет ассигнованиеләрен чыгымнар ведомство структурасына керту юлы белән гамәлгә ашырыла.

5. Шартлы рәвештә расланучы (расланган) чыгымнар дигәндә план чорында Район бюджет чыгымнары классификациясе нигезендә бүленмәгән бюджет ассигнованиеләре аңлашыла.

6. Район бюджеты турындагы карарда чираттагы финанс елыннан башлап гамәлгә кертергә (бюджетта чагылдырылырга) тәкъдим ителә торган салым булмаган керемнәрнең аерым төрләре (подвидлары) буенча бюджет керемнәрен Район бюджеты турындагы карарда билгеләнгән максатларга тиешле бюджет ассигнованиеләреннән һәм (яисә) Район бюджеты чыгымнарының гомуми күләмнән тыш файдалану каралырга мөмкин.

45 статья. Район бюджеты проекты белән бер үк вакытта тапшырыла торган документлар һәм материаллар

1. Бюджет турындагы карар проекты белән бер үк вакытта Район Советына түбәндәгеләр тапшырыла:

- бюджет һәм салым сәясәтенең төп юнәлешләре;

- ағымдагы финанс елының узган чорында Районның социаль-иқтисади үсешенә яқынча нәтижәләре һәм ағымдагы финанс елында Районның социаль-иқтисади үсешенә көтелгән нәтижәләре;

- Районның социаль-иқтисади үсеш фаразы;

Чираттагы финанс елына (Чираттагы финанс елына һәм план чорына) район берләштерелгән бюджетының төп характеристикалары (керемнәрнең гомуми күләме, чыгымнарның, дефицитның (профицитның) гомуми күләме) фаразы;

- Район бюджеты проектына аңлатма язуы;

- бюджетара трансфертларны бүлү методикалары (методикалар проектлары) һәм исәп-хисаплар;

муниципаль эчке бурычның иң югары чиге һәм (яисә) муниципаль тышкы бурычның иң югары чиге, чираттагы финанс елыннан һәм план чорының һәр елыннан соң килә торган елның 1 гыйнварына;

- ағымдагы финанс елына Район бюджетының көтелүче үтәлешен бәяләү;

- Район Советы, суд системасы, Районның Контроль-хисап палатасы тарафыннан тәкъдим ителгән, әлеге бюджет сметаларына карата Финанс-бюджет палатасы белән каршылыklar килеп чыккан очракта тапшырыла торган, әлеге органнарның бюджет сметалары проектлары;

башка документлар һәм материаллар.

2. Муниципаль программалар һәм эшчәнлекнең программалы булмаган юнәлешләре буенча бюджет ассигнованиеләрен бүлү бюджеты турындагы карар расланган очракта, бюджет турындагы карар проектына муниципаль программалар паспортлары тапшырыла.

3. Әгәр бюджет турындагы карар проектында бюджет чыгымнарын классификацияләү бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча бюджет ассигнованиеләрен бүлү турында кушымта булмаса, бюджет чыгымнарын классификацияләү бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча бюджет ассигнованиеләрен бүлү хакында кушымта бюджет турындагы карар проектының аңлатма язуының кушымталар составына кертелә.

46 статья. Район Советы каравына Район бюджеты турында карар проектын кертү

1. Районның башкарма комитеты район Советы каравына чираттагы финанс елына (чираттагы финанс елына һәм план чорына) Район Советының хокукый акты белән билгеләнгән срокларда, әмма агымдагы елның 15 ноябринан дә соңга калмыйча, Район бюджеты турында карар проектын кертә.

2. Район бюджеты турындагы карар проекты, әлеге Нигезләмә таләпләре нигезендә, аңа кушып бирелә торган документлар һәм район Контроль-хисап палатасы бәяләмәсе белән, язма һәм электрон формада Район Башлыгына бергә теркәп жиберелә торган хат белән жиберелә.

3. Район башлыгы бер тәүлек дәвамында район бюджеты турындагы карар проектын теркәү өчен аңа кушып бирелә торган документлар белән бергә район Советының Икътисадый сәясәт һәм бюджет буенча даими комиссиягә район Советы аппараты белән берлектә проект буенча алдан карау һәм бәяләмә эзерләү өчен жиберә.

4. Район башлыгы икътисадый сәясәт һәм Совет бюджеты буенча даими комиссия бәяләмәсе нигезендә Район бюджеты турында карар проекты Район Советы тарафыннан каралуга кабул ителә яисә тапшырылган документлар һәм материаллар составы әлеге Нигезләмә таләпләренә туры килмәсә, эшләнеп бетәргә тиеш, дигән карар кабул итә.

Район бюджеты турындагы эшләп бетерелгән карар проекты район Советына бер атна эчендә тәкъдим ителергә тиеш.

47 статья. Район Советы тарафыннан Район бюджеты турында карар проектын карау тәртибе

Район башлыгы чираттагы финанс елына бюджет турындагы карар проекты Район Советына кертелгәннән соң, бер тәүлек эчендә аны Район Контроль-хисап палатасына экспертиза уздыру өчен жиберә.

Районның контроль-хисап палатасы 1 декабрьгә кадәр, ачыклаган очракта, әлеге проектның житешсезлекләрен күрсәтеп, бюджет турындагы карар проекты турында бәяләмә эзерли.

Районның Контроль-хисап палатасы бәяләмәсе Район Советы депутатлары тарафыннан Район бюджеты турындагы карар проектына төзәтмәләр эзерләгәндә исәпкә алына.

Чираттагы финанс елына бюджет турындагы карарның кертелгән проекты Районның контроль-хисап палатасы бәяләмәсе белән комиссиягә, шулай ук район Советы депутатларында карауга жиберелә.

Район бюджетының контроль-хисап палатасы бәяләмәсе белән район бюджеты турында карар проекты комиссиягә, Район Советы депутатларына жиберелгәннән соң, бер атна вакыт эчендә муниципаль берәмлек бюджеты турында карар проектын беренче укылыш уздырыла.

Муниципаль берәмлек бюджеты турында карар проектынның төп параметрларын хуплау беренче укылыш предметы булып тора.

Икенче укылышта Район бюджеты турындагы карар проекты тулысынча кабул ителә.

Район бюджеты турындагы карар проекты буенча килештермәгән сораулар килеп туган очракта, Район Советы рәисе карары белән килештерү комиссиясе төзелергә мөмкин, аңа тигез санда Район Башкарма комитеты һәм Район Советы вәкилләре керә.

Килештерү комиссиясе район Советы Рәисе тарафыннан расланган регламент нигезендә Район бюджеты турындагы карар проектының беренче һәм икенче укылышлары арасындагы бәхәсле мәсьәләләрне карый.

Район Советы тарафыннан кабул ителгән чираттагы финанс елына бюджет турындагы карар бер тәүлек дәвамында район Башлыгына кул кую һәм халыкка житкерү өчен жибәрелә.

4 БҮЛЕК. РАЙОН БЮДЖЕТЫ ҮТӘЛЭШЕ

48 статья. Район бюджеты үтәлешенә нигезләр

1. Мөслим муниципаль районы территориясендә район бюджетының казначылык үтәлеше билгеләнә.

Район бюджетының үтәлешен район Башкарма комитеты тәэмин итә. Район бюджет үтәлешен оештыру Районның Финанс-бюджет палатасына йөкләнә.

2. Районның бюджеты жыелма бюджет язмасы һәм касса планы нигезендә оештырыла.

Район бюджеты кассаның бердәмлеге һәм чыгымнарның ведомствога буйсынуы нигезендә башкарыла.

49 статья. Бюджетның жыелма бюджет язмасы

1. Район бюджетын үтәү бюджет язмасы нигезендә башкарыла.

2. Бюджет язмасы Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнарының функциональ һәм икътисадый классификацияләренә ярашлы рәвештә район бюджетының расланган бюджеты нигезендә бюджет акчаларын бүлүчеләр һәм алучылар буенча бюджет акчаларының баш бүлүчесе тарафыннан төзелгән һәм Район бюджетын раслаган көннән соң 10 көн эчендә районның финанс-бюджет палатасына тапшырыла.

3. Бюджет акчаларын баш бүлүчеләрнең бюджет язмалары нигезендә Районның финанс-бюджет палатасы район бюджеты расланганнан соң 15 көн эчендә жыелма бюджет язмасын төзи. Жыелма бюджет язмасы Районның Финанс-бюджет палатасы житәкчесе тарафыннан билгеләнгән тәртиптә раслана һәм район бюджеты расланганнан соң 17 көннән дә соңга калмыйча бюджетны үтәүче органга жибәрелә. Бер үк вакытта жыелма бюджет язмасы район Советына һәм Районның контроль-хисап палатасына белешмәләр өчен жибәрелә.

Статья 50. Исполнение бюджета Района по доходам

Район бюджетының керемнәр буенча үтәлеше түбәндәгеләрне күздә тотат:

- Бюджет законнарында билгеләнгән агымдагы финанс елында гамәлгә ашырыла торган нормативлар буенча бүленә торган Россия Федерациясе бюджет системасына Татарстан Республикасы бюджеты һәм башка законнары турындагы карар һәм бюджет законнары нигезләмәләре, Федераль казначылык органнары счетларыннан һәм Район бюджетына башка керемнәр нигезендә кабул ителгән муниципаль хокукый актлар турындагы карар белән салым, жыемнар һәм башка керемнәр бүлүдән Район бюджетының бердәм счетына күчерүне;

- - артык бүленгән суммаларны күчерү, артык түләнгән яки артык алынган суммаларны кире кайтару, шулай ук андый кире кайтаруны вакытында

башкармаган өчен процентлар һәм артык алынган суммаларга исәпләнгән процентлар суммаларын кире кайтаруны;;

- - Россия Федерациясенең салымнар һәм жыемнар турындагы законнары нигезендә артык түләнгән яисә артык алынган суммалары хисабын;;

- Район бюджеты суммаларын исәпкә алу һәм Район бюджеты керемнәре турында хисап төзү;

- артык түләнгән яки артык алынган салымнар, жыемнар һәм башка түләүләр суммаларын кире кайтаруны (зачетны, төгәлләштерүне) тормышка ашыру өчен кирәкле артык бүленгән суммаларны, чараларны, шулай ук мондый кире кайтаруны үз вакытында башкармаган өчен процентлар суммаларын һәм артык алынган суммаларга исәпләнгән процентларны Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә жирле бюджетның бердәм счетыннан күчерүне.

Статья 51. Исполнение бюджета Района по расходам

1. Район бюджетының чыгымнар буенча үтәлеше районның Финанс-бюджет палатасы тарафыннан билгеләнгән тәртиптә, бюджет законнары таләпләрен үтәп башкарыла.

2. Район бюджетының чыгымнар буенча үтәлеше түбәндәгеләрне күздә тотат:

- бюджет йөкләмәләрен кабул итүне;

- акча йөкләмәләрен раслауны;

- акчалата йөкләмәләрне түлүне санкцияләүне;

- акчалата йөкләмәләрнең үтәлешен раслауны.

Бюджет акчаларын алучы агымдагы финанс елында һәм план чорында ана житкерелгән бюджет йөкләмәләре лимитлары чикләрендә бюджет йөкләмәләрен кабул итә.

Бюджет акчаларын алучы бюджет йөкләмәләрен муниципаль контрактлар, физик һәм юридик затлар, шәхси эшмәкәрләр белән бүтән шартнамәләр төзү юлы белән яисә закон, башка хокукый акт, килешү нигезендә кабул итә.

3. Бюджет акчаларын алучы түлүне санкцияләү өчен кирәкле түлү һәм башка документлар нигезендә акча йөкләмәләрен бюджет акчалары исәбеннән түлү бурычын раслый.

4. Акчалата йөкләмәләрне түлүне санкцияләү рөхсәт язуын (акцепт) башкару рәвешендә, бюджет законнары нигезләмәләре нигезендә, Районның Финанс-бюджет палатасы тарафыннан билгеләнгән акчалата йөкләмәләрне түлүне санкцияләү тәртибендә каралган документларның булу-булмавын тикшергәннән соң гамәлгә ашырыла.

Акчалата йөкләмәләрне түлү (гавами норматив йөкләмәләр буенча акчалата йөкләмәләрдән тыш) бюджет акчаларын алучыга житкерелгән бюджет йөкләмәләре лимитлары чикләрендә гамәлгә ашырыла.

5. Акчалата йөкләмәләрне үтәүне раслау физик яисә юридик затлар, Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетлары файдасына бюджетның бердәм счетыннан акчаларны исәптән төшерүне раслый торган түлү документлары нигезендә, шулай ук бюджет акчаларын алучыларның акчалата йөкләмәләрен үтәү буенча акчалата булмаган операцияләр уздыруны раслый торган башка документлар нигезендә гамәлгә ашырыла.

1. Бюджет акчаларының баш бүлүчеләренен (бүлүчеләрнен) бюджет язмаларын төзү һәм алып бару тәртибе, аларга үзгәрешләр кертүне дә кертеп, Районның Финанс-бюджет палатасы тарафыннан билгеләнә.

2. Бюджет акчаларының баш бүлүчеләренен (бүлүчеләрнен) бюджет язмалары жыелма бюджет язмасы белән расланган бюджет ассигнованиеләре һәм Районның Финанс-бюджет палатасы тарафыннан расланган бюджет йөкләмәләре лимитлары нигезендә төзелә.

Бюджет акчаларын бүлүчеләренен бюджет язмалары бюджет ассигнованиеләре һәм аларга житкерелгән бюджет йөкләмәләре лимитлары нигезендә төзелә.

2. Бюджет язмасын раслау һәм аңа үзгәрешләр кертү бюджет акчаларының төп бүлүчесе (бюджет акчаларының бүлүчесе) тарафыннан гамәлгә ашырыла.

Чыгымнар буенча бюджет язмасы күрсәткечләре ведомство буйсынуындагы бюджет акчаларын алучыларга һәм (яисә) бюджет акчаларын алучыларга чираттагы финанс елы башына кадәр житкерелә, моңа район бюджеты белән вакытлыча идарә иткәндә бюджет законнарында каралган очраklar керми.

3. Жыелма бюджет язмасы күрсәткечләре нигезендә бюджет акчаларын баш бүлүченен чыгымнары буенча бюджет язмасы белән расланган күрсәткечләрне жыелма бюджет язмасына тиешле үзгәрешләр кертмичә үзгәртү рөхсәт ителми.

Бюджет акчаларының баш бүлүчесенен бюджет язмасы күрсәткечләре нигезендә бюджет акчаларының бүлүчесенен чыгымнары буенча бюджет язмасы белән расланган күрсәткечләрне бюджет акчаларының баш бүлүчесенен бюджет язмасына тиешле үзгәрешләр кертмичә үзгәртү рөхсәт ителми.

53 статья. Район бюджеты кытлыгын финанслау чыганакалары буенча бюджет үтәлеше

Район бюджеты кытлыгын финанслау чыганакалары буенча Район бюджет үтәлеше бюджет законнарының нигезләмәләре нигезендә Районның Финанс-бюджет палатасы тарафыннан билгеләнгән тәртиптә бюджетның бердәм счётында калган акчалар белән идарә итү операцияләреннән тыш, жыелма бюджет язмасы нигезендә баш администраторлар, администраторлар тарафыннан гамәлгә ашырыла.

Район бюджет кытлыгын финанслау чыганакалары буенча бюджет ассигнованиеләре исәбеннән үтәлергә тиешле акчалата йөкләмәләрне түләүне санкцияләү Районның Финанс-бюджет палатасы билгеләгән тәртиптә гамәлгә ашырыла.

54 статья. Район бюджетын үтәгәндә район бюджеты турындагы карар белән расланганнан тыш фактта алынган керемнәрдән файдалану

Район бюджетын үтәгәндә район бюджеты турындагы карар белән расланган керемнәренен гомуми күләменнән тыш фактта алынган керемнәр, агымдагы финанс елына район бюджеты турындагы карарга үзгәрешләр кертмичә, муниципаль бурычларны түләүгә, шулай ук әлегә Нигезләмәнен 33.2 пунктындагы 33.2 пунктында каралган бюджет ассигнованиеләре житмәгән очракта, районның гавами норматив йөкләмәләрен үтәүгә районның финанс-бюджет палатасы тарафыннан жибәрелә ала.

Максатчан билгеләнеше булган, шул исәптән бюджет законнарында билгеләнгән тәртиптә бюджетка керә торган, максатчан билгеләнеше булган физик һәм юридик затлардан бюджетара трансфертлар, башка бюджетара трансфертлар һәм кире кайтарылмый торган кертемнәр чираттагы финанс елына (чираттагы финанс елына һәм план чорына) бюджет турында карар белән расланган тәртиптә алынган субсидияләр, субвенцияләр, жыелма бюджет язмасына үзгәрешләр кертеп, максатчан билгеләнештәге башка бюджетара трансфертлар бирү максатларына ярашлы рәвештә район бюджеты чыгымнарын арттыруга жибәрелә.

55 статья. Агымдагы финанс елының тәмамлануы

1. Район бюджетын үтәү операцияләре, әлеге Нигезләмәнең 39.2 бүлегендә күрсәтелгән операцияләрдән тыш, 31 декабрьдә тәмамлана.

Агымдагы финанс елында район бюджетын үтәү буенча операцияләргә төгәлләү Районның Финанс-бюджет палатасы тарафыннан билгеләнгән тәртиптә башкарыла.

2. Казначылыкның район бюджетына керемнәргә күчәрү буенча операцияләргә төгәлләү, бюджет законнары нигезендә, киләсе финанс елының беренче 5 көнендә башкарыла. Күрсәтелгән операцияләр хисап финанс елы бюджеты үтәлеше турындагы хисаплылыкта чагыла.

3. Агымдагы финанс елының бюджет ассигнованиеләре, бюджет йөкләмәләргә лимитлары һәм финанслауның иң чик күләмнәре 31 декабрьдә үз көчләрен югалталар.

Агымдагы финанс елының соңгы эш көненә кадәр казначылык билгеләнгән тәртиптә район бюджетының бердәм санында калган акчалар чикләрендә түләү өчен санкцияләнгән Бюджет йөкләмәләргә түләргә тиеш.

4. Бюджет акчаларын алу тарафыннан Район бюджетының бердәм санында булмаган бюджет акчаларының файдаланылмаган калдыклары агымдагы елның соңгы ике эш көненнән дә соңга калмыйча бюджет акчаларын алу тарафыннан район бюджетының бердәм санына күчәргә тиеш.

5. Агымдагы финанс елында кулланылмаган, максатчан билгеләнештәге субсидияләр, субвенцияләр һәм башка бюджетара трансфертлар рәвешендә алынган бюджетара трансфертлар бюджет керемнә кире кайтарылырга тиеш.

Бюджет акчаларының баш администраторы агымдагы финанс елында максатчан кулланылмаган, субсидия һәм башка бюджетара трансфертлар рәвешендә алынган һәм агымдагы финанс елында кулланылмаган бюджетара трансфертларга ихтыяж булу турындагы карары нигезендә, күрсәтелгән бюджетара трансфертларның калдыкларынан артмаган күләмдә акчалар чираттагы финанс елында, күрсәтелгән бюджетара трансфертларны бирү максатларына туры килә торган бюджет чыгымнарын финанс ягыннан тәмин итү өчен чираттагы финанс елында кире кайтарылырга мөмкин.

Максатчан билгеләнештәге субсидияләр, субвенцияләр һәм башка бюджетара трансфертлар рәвешендә алынган бюджетара трансфертларның файдаланылмаган калдыгы тиешле бюджет керемнә күчәргә очракта, күрсәтелгән акчалар, Россия Федерациясе Финанс министрлыгы тарафыннан билгеләнгән гомуми таләпләргә үтәп, район финанс-бюджет палатасы тарафыннан билгеләнә торган тәртиптә, район бюджеты керемнә алынырга тиеш.

Районның финанс-бюджет палатасы агымдагы финанс елы тәмамланганда бюджет акчаларын алучыларны чираттагы финанс елының гыйнвар аенда Россия Федерациясендә эшләми торган бәйрәм көннәрендә аларның эшчәнлеген гамәлгә ашыру өчен кирәкле акчалар белән тәмин итү тәртибен билгели.

5 БҮЛЕК. БЮДЖЕТ ХИСАБЫН ТӨЗҮ, ТЫШКЫ ТИКШЕРҮ, КАРАУ ҺӘМ РАСЛАУ НИГЕЗЛӘРЕ

56 статья. Бюджет исәбе һәм хисап нигезләре

1. Бюджет исәбенә һәм бюджет хисаплылыгының бердәм методологиясе һәм стандартлары бюджет законнары нигезләмәләре нигезендә Россия Федерациясе Финанс министрлыгы тарафыннан билгеләнә.

2. Бюджетный учет представляет собой упорядоченную систему сбора, регистрации и обобщения информации в денежном выражении о состоянии финансовых и нефинансовых активов и обязательств Района, а также об операциях, изменяющих указанные активы и обязательства.

Бюджетный учет осуществляется в соответствии с планом счетов, включающим в себя бюджетную классификацию Российской Федерации.

2. Бюджет хисаплылыгы түбәндәгеләрне үз эченә ала:

- 1) Район бюджеты үтәлеше турында хисапны;
- 2) Район бюджеты балансын;
- 3) эшчәнлекнең финанс нәтижәләре турында хисапны;
- 4) акча хәрәкәте турында хисапны;
- 5) аңлатма язуын.

4. Бюджет үтәлеше турында хисапта Россия Федерациясе бюджет классификациясе нигезендә Район бюджеты кытлыгын финанслау керемнәре, чыгымнары һәм чыганаclarы буенча бюджет үтәлеше турындагы күрсәткечләр бар.

Район бюджеты үтәлеше балансында Районның финанс һәм финанс активлары, хисап чорының беренче һәм соңгы көннә бюджет исәбен алу счетлары планы буенча йөкләмәләре турында белешмәләр бар.

Эшчәнлекнең финанс нәтижәләре турында хисапта хисап чорында эшчәнлекнең финанс нәтижәләре турында мәгълүмат тупланган һәм идарә секторы операцияләрен классификацияләү кодлары буенча төзелә.

Акчаларның хәрәкәте турында хисап бюджетларның дәүләт идарәсе секторының операцияләр классификациясе кодлары буенча счетларын чагылдыра.

Аңлатма язмасында район бюджеты һәм бюджет хисаплылыгының үтәлеше анализы, шулай ук муниципаль йөкләмәнең үтәлеше һәм (яисә) бюджет ассигнованиеләрен баш бүлүче (бюджет акчаларын бүлүче, бюджет акчаларын алучы) тарафыннан чираттагы финанс елында файдалануның башка нәтижәләре турында белешмәләр туплана.

57 статья. Бюджет хисаплылыгын төзү

1. Бюджет акчаларын баш бүлүче, район бюджеты керемнәренә баш администраторы, район бюджеты кытлыгын финанслау чыганаclarының баш администраторы (алга таба-бюджет акчаларының Баш администраторлары) бюджет акчаларын бүлүчеләр (бюджет акчаларын алучылар), бюджет керемнәре

администраторлары, район бюджеты кытлыгын финанслау чыганакалары администраторлары тарафыннан бирелгән бюджет хисаплылыгы нигезендә жыелма бюджет хисаплылыгын төзи һәм аны Финанс-бюджет палатасына тапшыра.

2. Районның бюджет хисаплылыгы бюджет акчаларының тиешле баш администраторларының жыелма бюджет хисаплылыгы нигезендә Районның Финанс-бюджет палатасы тарафыннан төзелә.

3. Районның бюджет хисаплылыгы еллык булып тора. Район бюджеты үтөлеше турында хисап квартал саен була.

4. Районның бюджет хисаплылыгы районның финанс-бюджет палатасы тарафыннан район башкарма комитетына тапшырыла.

Агымдагы финанс елының беренче кварталында, ярты еллыгында һәм тугыз аенда Район бюджеты үтөлеше турындагы хисап Район Башкарма комитеты тарафыннан раслана һәм Район Советына, Районның Контроль-хисап палатасына хисап тапшыру вакыты чыкканнан соң ун көннән дә соңга калмыйча жибәрелә.

Район бюджетының үтөлеше турындагы еллык хисап район Советы карары белән расланырга тиеш.

58 статья. Район бюджеты үтөлеше турындагы еллык хисапны тышкы тикшерү

1. Район Советында караганчы Район бюджет үтөлеше турындагы еллык хисап, бюджет акчаларының баш администраторының (администраторының) бюджет хисабын тышкы яктан тикшерүне һәм Район бюджеты үтөлеше турында еллык хисапка бәяләмә әзерләүне үз эченә алган тышкы тикшерү узарга тиеш.

2. Район бюджетының үтөлеше турында еллык хисапны тышкы тикшерү, бюджет законнары таләпләрен үтәп һәм федераль законнарда билгеләнгән үзенчәлекләренә исәпкә алып, Район Советының муниципаль хокукый акты белән билгеләнгән тәртиптә районның Контроль-хисап палатасы тарафыннан гамәлгә ашырыла.

3. Районның Башкарма комитеты агымдагы елның 1 апреленнән дә соңга калмыйча Район бюджетының үтөлеше турында хисап тапшыра. Район бюджеты үтөлеше турындагы еллык хисапка бәяләмә әзерләү бер айдан да артмаган вакытта башкарыла.

4. Районның контроль-хисап палатасы бюджет акчалары баш администраторларының еллык бюджет хисабының еллык бюджет тикшерүе күрсәткечләре нигезендә Район бюджеты үтөлеше турында хисапка бәяләмә әзерли.

5. Район бюджеты үтөлеше турындагы еллык хисапка бәяләмә район Контроль-хисап палатасы тарафыннан район Советына, шулай ук бер үк вакытта район Башкарма комитетына юллама белән тапшырыла.

59 статья. Район бюджеты үтөлеше турында еллык хисапны тәкъдим итү, карау һәм раслау

1. Узган финанс елында район бюджеты үтөлеше турындагы хисап район Башкарма комитеты житәкчесе тарафыннан агымдагы елның беренче маеннан да соңга калмыйча район Советы карары проекты рәвешендә район Советына тапшырыла.

Район бюджетының үтөлеше турында хисап, кушымталарны да кертеп, хисап елына Район бюджеты турындагы район Советы карарына туры килергә тиеш.

Район бюджетының узган финанс елында үтөлеше турындагы хисап белән бер үк вакытта Район Советына түбәндәгеләр жибәрелә:

Район бюджеты үтөлеше турында карар проекты;

узган финанс елында Районның социаль-иқтисады үсеше йомгаклары турында хисап;

Район бюджетының үтөлеше турында аңлатма язуы;

район Башкарма комитеты житәкчесенә резерв фонды үтөлеше турында хисап;

район бюджетыннан бирелгән бюджет кредитлары бирү һәм түләү турында хисап;

районның барлык гарантия алуучылар буенча бирелгән муниципаль гарантияләр турында хисап;

муниципаль милектәге Район милкен файдалану турында хисап;

муниципаль унитар предприятиеләренә, районның автоном учреждениеләренә табышлылыгын һәм зыяннарын анализлауны кертеп, иқтисадның муниципаль секторын үстерү планын үтәү турында хисап.

2. Район бюджетының үтөлеше турында хисап районы Башлыгы тарафыннан өч көн дәвамында район советларының барлык комиссияләренә жибәрелә.

3. Район Советы утырышында район башкарма комитеты житәкчесенә яки аның ризалыгы белән район Финанс-бюджет палатасы житәкчесенә район бюджетының үтөлеше турындагы доклады тыңланыла.

4. Район Советы район бюджеты үтөлеше турында фикер алышу һәм хисап карау йомгаклары буенча түбәндәге карарларның берсен кабул итә:

- Район бюджеты үтөлеше турындагы хисапны раслау һәм тиешле карар кабул итү турында;

- әгәр аны үтәгәндә Россия Федерациясе Бюджет кодексы бозылуга юл куелса, район бюджеты үтөлеше турындагы хисапны кире кагу турында.

Район Советы тарафыннан Район бюджеты үтөлеше турындагы карар кире кагылган очракта, ул мәгълүматларны дәрәс булмаган яки тулы булмаган чагылдыру фактларын бетерү һәм бер айдан да артмаган кабат тапшыру өчен кире кайтарыла.

60 статья. Район бюджеты үтөлеше турында карар

Район бюджеты үтөлеше турындагы карар нигезендә хисап финанс елына Район бюджет үтөлеше турындагы хисап, Район бюджет керемнәренә, чыгымнарның һәм кытлыкның (профицитның) гомуми күләмен күрсәтеп, раслана.

Хисап финанс елында Район бюджеты үтөлеше турындагы карарга аерым кушымталар белән түбәндәге күрсәткечләр раслана:

- бюджет керемнәре классификациясе кодлары буенча Район бюджеты керемнәре;

- керем төрләренә кодлары, керемнәренә төрләре, керемнәренә подвидлары, Район бюджеты керемнәренә керүче Дәүләт идарәсе секторы операцияләрен классификацияләү;

- Район бюджеты чыгымнарының ведомство структурасы буенча Район бюджеты чыгымнары;

- бюджет чыгымнарын классификацияләү бүлекләре һәм бүлекчэләре буенча Район бюджет чыгымнары;

- Район бюджеты кытлыгын финанслау чыганакаларының классификациясе кодлары буенча бюджет кытлыгын финанслау чыганакалары;

- Район бюджетлары кытлыгын финанслау чыганакаларына карый торган дәүләт идарәсе секторының операцияләре классификациясенәң бюджет кытлыгын финанслау чыганакалары төркемнәренәң, төркемчәләренәң, статьяларының, төрләренәң кодлары буенча бюджет финанслау чыганакалары.

Район бюджеты үтәләше турындагы карарда Район бюджеты үтәләше турында карар кабул итү өчен бюджет законнары һәм Район Советының муниципаль хокукый актлары белән билгеләнгән башка күрсәткечләр раслана.

6 БҮЛЕК. МУНИЦИПАЛЬ ФИНАНС КОНТРОЛЕ

61 статья. Муниципаль финанс контролен гамәлгә ашыручы органнар

1. Бюджет хокук мөнәсәбәтләре өлкәсендә тышкы муниципаль финанс контроле – Район Контроль-хисап палатасының контроль эшчәнлегә булып тора.

2. Бюджет хокук мөнәсәбәтләре өлкәсендә эчке муниципаль финанс контроле – Районның Финанс-бюджет палатасының контроль эшчәнлегә булып тора.

3. Муниципаль финанс контроле органнарының бюджет вәкаләтләре Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезендә билгеләнә.